

Arkkitehtitoimisto Ark—byroo oy

Työpajankatu 10 A 49, 7. kerros

00580 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

+358 50 574 8710

Tilaaaja:

KOy Amerin yritystalo

Tilaaajan edustaja:

Heikki Soini

Tekijä:

Arkkitehti SAFA Mirjami Vihma

Nimeke: KOy Amerin yritystalo. Ominaispiirteiden selvitys.

Julkaisija: Ark—byroo oy

Julkaisupaikka: Helsinki

Julkaisuajankohta: 13.9.2024

1. painos

ISBN:

978-952-7595-07-7 (pdf)

Etukannen kuva: Ilmakuva 21.05.1969. Kuvaaja tuntematon. Tuusulan museo.

Painopaikka: Vantaa

Sisällys

YHTEENVETO	5
1. PERUSTIEDOT	7
2. AMERIN TUPAKKATEHTAAN HISTORIA	9
2.1 Amerin perustaminen ja tehtaan vaiheet Tuusulassa	9
2.2 Arkkitehti Esko K. Mäkelä	13
2.3 Tehtaan tärkeimmät rakennusvaiheet	15
2.4 Myöhemmät vaiheet	24
3. NYKYTILA	27
3.1 Sisätilat	31
3.2 Julkisivut, tehdasosa	45
3.3 Julkisivut, toimisto-osa	50
3.4 Pihapiiri ja kaupunkikuva	52
LÄHTEET	55
LIITE: RAKENNUSLUPAKRONOLOGIA	56

Asiasanat:

Amer-Tupakka Oy, Amer-yhtymä Oy, arkkitehtuuri, Hyrylä, modernismi, Esko K. Mäkelä, rakennushistoria, tehdasrakennukset, teollisuusalueet, teollisuusrakennukset, Sula, Tuusula.

Yhteenveto

Kohde ja tehtävä

Tämä asemakaavoituksen tueksi laadittu ominaispiirteiden selvitys on suppea katsaus entisen Amerin tupakkatehtaan historiaan, muutosvaiheisiin ja nykytilaan. Tuusulan Sulan alueella sijaitsevan, vuonna 1955 valmistuneen tehdas- ja toimistorakennuksen on suunnitellut arkkitehti Esko K. Mäkelä, ja sitä on laajennettu useassa vaiheessa. Tehtaan toimisto-osa valmistui nykyisessä laajuudessaan arkkitehti Mäkelän piirustuksien mukaan vuonna 1965. Tupakkatehtaan toiminta loppui vuonna 2004, ja nykyisin KOy Amerin yritystalo on toimisto- ja pienteollisuuskäytössä, ja käyttäjiä on useita.

Tehtaan tontti rajautuu lännessä vilkkaaseen Tuusulanväylään, pohjoisessa Amerintiehen sekä idässä ja etelässä Majavanpolun ja Majavanraitin kevyenliikenteenväyliin, jotka muodostavat kapean, puistomaisen vihervyöhykkeen tehtaan ja asuinalueiden välille. Tehtaan kortteli kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa liike-, toimisto ja toimitilarakennusten korttelialueeseen. Asemakaavassa on sekä tonttia että toimisto- ja tehdasrakennusta koskevat suojelevat kaavamerkinnot, joiden tarkoituksena on säilyttää rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen rakennustaiteellinen arvo ja tyyli sekä sen keskeinen asema taajamakuvassa. Suojelu koskee myös aulaa ja porrashuonetta rakennuksen toimisto-osassa. Kortteliin on valmisteilla kaavamuuotos, joka mahdollistaisi asuntorakentamista nykyisen tehdastontin itäosaan. Kiinteistöllä on myös lämpökeskus sekä muita apurakennuksia, jotka on tarkoitus purkaa lähitulevaisuudessa. Näitä rakennuksia ei käsitellä tarkemmin tässä selvityksessä, sillä niihin ei kohdistu suojelumerkintöjä asemakaavassa.

Selvitys koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa esitetään kohteen perustiedot sekä asemakaavallinen ja rakennussuojelun tilanne. Toinen osa on historiikki rakennuksesta, ja se esittelee arkkitehtisuunnittelija Esko K. Mäkelän, rakennuksen

syntyvaiheet, alkuperäisen suunnitelman ja tärkeimmät muutosvaiheet. Muutoshistoria kuvataan pääpiirteissään sanallisesti rakennuslupa-aineistojen perusteella. Selvityksen painotus on suunnittelu- ja rakentamisaikaisen lähtötilanteen kuvauksen lisäksi rakennuksen nykytilanteen dokumentoinnissa. Rakennushistoriaselvitys painottuu ajallisesti nykyisten rakennuksen rakentamisajankohdasta nykyhetkeen, korttelin vaiheet ennen nykyistä rakennusta kuvataan lyhyesti. Kuvituksena on käytetty alkuperäisiä rakennuslupavaiheen piirustuksia sekä vanhoja valokuvia. Rakennuksen sisä- ja ulkotilojen sekä kaupunkikuvallinen nykytila on dokumentoitu sanallisesti ja valokuvaamalla. Valokuvat ovat selvityksen tekijän, mikäli muuta ei mainita.

Työhön on sisältynyt arkisto- ja kirjallisuustutkimusta, kenttätöitä ja eri lähteistä peräisin olevan tiedon yhdistämistä ja analysointia. Kirjallisuuslähteistä tärkein on ollut Antti Papolan toimittama ja Amerin kulttuurisäätiön kustantama

yrityshistoriikki *Merkkien takana: Amer Sportsin tarina*, joka on ainoa suomalaisesta tupakkatehtaasta monialaiseksi kansainväliseksi suuryritykseksi ponnistaneesta yhtiöstä kirjoitettu varsinainen historiikki. Tärkeitä arkistolähteitä ovat olleet kunnan rakennusvalvonnan arkisto sekä rakennuksen nykyisen omistajan toimittama lähtöaineisto. Piirustusaineistoa on saatu lisäksi Arkkitehtuurimuseosta ja Kansallisarkistosta Hämeenlinnasta sekä valokuvia Amer-yhtymän arkistosta Suomen elinkeinoelämän keskusarkistossa ja Tuusulan museosta. Arkkitehtuurimuseolla on Esko K. Mäkelän piirustuskokoelma oman toimiston ajalta 1954–1968, ja se sisältää myös Amer-Tupakka Oy:n tehtaan piirustuksia – rakennuspiirustusten lisäksi joitakin yksityiskohdaisia suunnitelmia sisustuksesta, kalusteista ja valaisimista. Kiinteistön omassa arkistossa on jonkin verran teknistä aineistoa suoritetuista korjaus- ja muutostöistä. Arkisto- ja kirjallisuustutkimuksen ohella keskeinen aineisto on itse rakennus nykytilassaan.

→ Amerin yritystalo kuvattuna Tuusulanväylän suunnasta kesällä 2024.

Ominaispiirteet

Amerin vanha tupakkatehdas edustaa tyyllillisesti yksityiskohdiltaan hiottua ja huolellisesti maisemaan sommiteltua modernismia. Ajallisesti kerroksellinen rakennus on 1950- ja 1960-lukulaisen arkkitehtuurin symbioosi. Rakennus on jaettu käyttötarkoitusten mukaan erilaisiin osiin, joiden ulkoasu ilmentää toimintaa seinien sisäpuolella. Tehdashallin ulkomuodossa toistuvat sotien jälkeisen modernismin materiaalit ja muotokieli. Sahanteräkatto nauhaikkunarivistöineen sekä kalkkihiekkatiili-, profiilipelti- ja ikkunapintojen muodostamiin kenttiin perustuva rytmikäs julkisivujäsentely ilmentävät ajan ihanteita. Rakennuksessa kohtaavat käytännöllisyys sekä arkisista materiaaleista huolellisesti suunnitellut ja toteutetut yksityiskohdat. Hierarkkisella materiaalinkäytöllä on korostettu muun muassa alkuperäistä pääsisäänkäyntiä, joka puukehyksisine lasiovineen ja sivuikkunoineen sekä luonnonkivin päällystettyine portaineen on komea. Myös sisällä puupinnat ovissa, seinissä ja katoissa ilmentävät tilahierarkiaa. Alkuperäisen toimisto-osan erilliset ikkunat vaihtuivat 1960-luvun laajennuksen osalla nauhaikkunoihin. Myös laajennusosa on rationaalinen ja asiallinen, mutta sisäänvedetty maantaso-kerros puupintoineen ja lasiseinineen ilmentää kasvavan yhtiön pääkonttorin statuksen mukaista arvokkuutta ja samalla uuden aikakauden mukaista tyyliä. Avara aula yhdistyy visuaalisesti ympäröivään ulkotilaan ajankohtaisten suunnitteluperiaatteiden mukaisesti. Toimisto-osan sisätiloissa materiaalipaletin laajeneminen 1960-luvulla näkyy alumiinisälekattoina, lasiseininä ja kokolattiamattoina. Kiinnostava ja harvinaisempi, erityisesti kaupunkikuvaan liittyvä ominaispiirre on ollut tehtaan alkuajoista saakka kookkaiden tuotemainosten käyttö julkisivuissa, lämpövoimalan piipussa ja jopa katoilla, joka osoittaa huomiota kiinnitetyn myös alueen lentoliikenteeseen.

Säilyneisyys ja arvot

Amerin entinen tupakkatehdas sahalaitaisine kattomuotoineen on identiteettirakennus, joka kantaa niin Tuusulan Hyrylän alueen teollisuushistoriaan kuin suomalaiseen yrityshistoriaan liittyviä arvoja. Amerikkalaistyylisten savukkeiden valtava suosio liittyi sotienjälkeiseen kulttuurivallankumoukseen, joka toi amerikkalaisen elämäntavan laajasti ihanteeksi myös Suomessa. Amerin suomalaisittain urauurtava brändityö oli alusta saakka isossa roolissa yrityksen liiketoiminnassa, ja tehdasrakennuksen julkisivut oli valjastettu tähän tarkoitukseen jättimäisine Yes, Sir!- ja Boston-mainoskirjaimineen. Toiminta vanhassa tupakkatehtaassa on sittemmin muuttunut, mutta tehdas ja osa henkilöstön asuinrakennuksista on edelleen olemassa. Maamerkkinäinen tehdasrakennus on säilynyt ulkoasultaan käytännössä muuttumattomana vilkkaan Tuusulanväylän kaupunkikuvassa 1960-luvun puolivälistä lähtien, jolloin tehtaan toimisto-osa nykyisessä laajuudessaan rakennettiin. Tehdashallin osalta ulkoasu on lähes alkuperäinen. Erillinen lämpökeskusrakennus korkeine piippuineen lisää kohteen näkyvyyttä ympäristössä, mutta rakennusta ei ole suojeltu. Tehdas on jättänyt pysyvät jäljet alueen nimistöön, ja yleisesti puhutaankin Amerin ja Bostonin alueesta. Tupakan tuotannon loppuessa Hyrylässä vuonna 2004 päättyi suomalaisen tupakkateollisuuden 150-vuotinen historia.

Tehdasrakennus sai asemakaavasuojelun vuonna 1991 voimaan tullessa Siilin alueen rakennuskaavassa, jossa se merkittiin teollisuushistoriallisesti ja kulttuurimaiseman kannalta arvokkaaksi rakennukseksi. Amer-Yhtymä Oy:n teollisuuslaitokset mainitaan kaavaselostuksessa kauniina esimerkkinä 1950-luvun korkeatasoisesta teollisuusrakentamisesta, ja erikseen mainitaan rakennuksen kyläkuvaallinen merkitys, arkkitehtuurin yhteys samankäisiin asuinrakennuksiin Amerintien pohjoispuolella sekä

tehtaan edustalla sijainnut Wäinö Aaltosen vuonna 1930 muotoilema Aleksis Kiven patsas. Amerin 1970-luvulla hankkima teos myytiin myöhemmin Gösta Serlachiuksen taidesäätiölle ja siirrettiin Mänttään. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo, Helsingin kaupunginmuseo, on antanut voimassa olevaa asemakaavaa varten lausunnon entisen Amer-yhtymän tehtaan suojeluarvioista (3.4.2007), ja kohde on mainittu Tuusulan kulttuurimaiseman ja rakennuskannan inventoinnissa (2005). Voimassa olevassa, vuonna 2011 vahvistetussa asemakaavassa suojelumerkintää täsmennettiin siten, että suojelun piiriin lisättiin sisätiloista toimisto-osan aula ja porrashuone sekä poistettiin aiemman kaavamerkinnän sisältämä Tuusulanväylän puoleisen julkisivun korostaminen. Kaavamerkinnän mukaisesti rakennus on rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja taajamakuvan kannalta arvokas.

1. Perustiedot

KOy Amerin yritystalo

Valmistunut: 1955, toimisto-osa 1965

Rakennuttaja: Amer-Tupakka Oy

Arkkitehti: Esko K. Mäkelä

Osoite: Amerintie 1

Kiinteistötunnus: 858-7-5509-1

Kunnan osa: 7. Sula

Kortteli: 5509

Tontti: 1

Rakennusnumero (VTJ-PRT): 102265915F

LAAJUUSTIETOJA¹

Kokonaisala: 11 461 m²

Toimistorakennuksen osuus kokonaisalasta: 1 769 m²

Tilavuus: 53 653 m³

Toimistorakennuksen osuus tilavuudesta: 7 200 m³

Tontin ala: 32 111 m²

Kerroksia: 1–4 ja kellari

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

1965 toimisto-osan laajennus

1987 tehdashallin laajennus

2004 tupakkatuotannon päättyminen

2006 käyttötarkoituksenmuutos automyymäläksi ja usean käyttäjän toimitiloiksi

KÄYTTÖHISTORIA

1955–2004 tupakkatehdas

2006–2016 automyymälä, pienteollisuus- ja yritystiloja

2016– pienteollisuus- ja yritystiloja

OMISTUS

1953–1973 Amer-Tupakka Oy

1974–1995 Amer-yhtymä Oy

1995–2005 Amerintie 1 Oy

2005–2008 Soinitilat Oy

2008–2018 Kenmore Finland 5 Oy

2018– KOy Amerin yritystalo

KAAVOITUKSEN JA RAKENNUSSUOJELUN TILANNE²

Kohde kuuluu voimassa olevassa **asemakaavassa 3446** (voimaan-tulo 16.11.2011) liike-, toimisto- ja toimitilarakennusten kortteli-alueeseen *KTY-15*. Kaavamääräys kuuluu:

Liike-, toimisto- ja toimitilarakennusten korttelialue. Uudisrakentaminen on toteutettava siten, että suojeltavan rakennuksen keskeinen asema taajamakuvasa säilyy. Autopaikkoja on varattava:

1 ap / 40 k-m² liikekerrosalaa

1 ap / 50 k-m² toimistokerrosalaa

1 ap / 100 k-m² varastokerrosalaa

Toimisto- ja tehdasrakennus on suojeltu asemakaavassa merkinällä *sr-16*. Kaavamääräys kuuluu:

Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja taajamakuuvan kannalta arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakennus- tai muutostöitä, jotka turmelevat sen rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä. Määräys koskee myös toimisto-osan aulaa ja porrashuonetta. Rakennus laske-taan kuuluvaksi tontin kokonaiskerrosalaan. Ennen rakennus- tai toimenpidelupaa koskevan päätöksen antamista maakuntamuseolle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

² Asemakaavan muutos 3446, Bostonin alue, 7. kunnan osa, Sula. Tuusulan kunta, Hyrylän kylä. Tuusulan kunta.

Tontilla on rakennusoikeutta 18 000 k-m². Suurin sallittu kerros-luku tontin itäpuolella on kaksi. Alue on merkitty tärkeäksi pohjavesialueeksi *pV-27*, jonka mukaan kaikki pohjaveden laa-tua heikentävät toimenpiteet on kielletty alueella. Ennen raken-nus-, toimenpide- tai ympäristölupaa tai muuta luvanvaraista toimenpidettä koskevan päätöksen antamista on selvitettävä alueella sijainneiden vedenottamoiden suoja-aluepäätösten vai-kutus alueen käyttöön.

Maakuntakaavan (Uusimaa-kaava 2050) merkintöjen mukaan kohde on taajamatoimintojen kehittämisvyöhykettä maakunnal-lisesti merkittävän tien lähellä sekä pohjavesialuetta.

Yleiskaava (Tuusulan yleiskaava 2040) ei ole lainvoimainen. Sulan **osayleiskaavassa** (18.11.2015) tontilla on kaupallisten pal-velujen alueen merkintä *KM-2* sekä toimisto- ja tehdasrakennusta koskeva kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennusta osoit-tava suojelumerkintä *sr*. Lisäksi tonttia koskevat vedenottamon alueen (*pV/s-1*) ja vedenottamon suoja-alueen (*pV/s-2*) merkinnät. Osayleiskaavan kaavamääräys *KM-2* kuuluu:

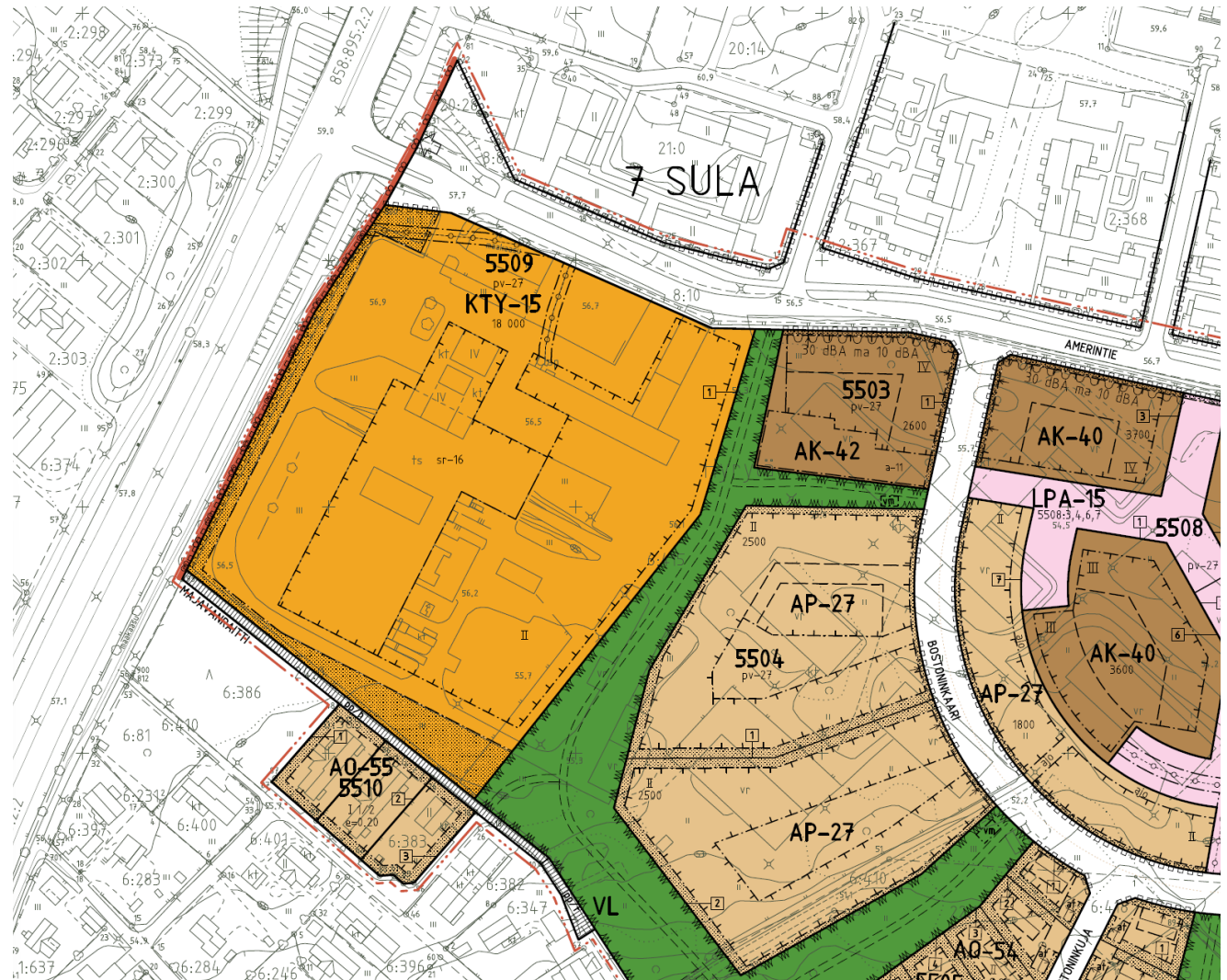
Alue on tarkoitettu merkitykseltään seudulliselle tilaa vaativalle kaupalle, joka ei kilpaile keskustan kanssa ja jossa asiointitibey on pieni. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan asemakaavassa osoit-taa merkitykseltään seudullista tilaa vaativaa vähittäiskauppaa, joka kaupan laatu huomioon ottaen voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huone-ka-lu-, puutarba- ja maatalouskauppaa ja jotka yhdessä muodostavat seudullisen vähittäiskaupan suuryksikköön verrattavissa olevan myymäläkesittymän. Kaupallisten palveluiden alueille voidaan asemakaavoissa osoittaa yhteensä enintään kaksi uutta 500 k-m² suu-ruista päivittäistavarakaupan yksikköä. Päivittäistavarakauppojen tulee olla vaikutuksiltaan paikallisia. Alueille sallitaan yhteensä enintään 30 000 k-m² uutta kaupallista kerrosalaa. Alueille voidaan

¹ Laajuudet kiinteistörekisteritietojen mukaan.

sijoittaa myös ympäristöön soveltuvia työtiloja. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota taajamakuovan laatuun.

KAAVOITUSHISTORIA

Voimassa oleva asemakaava on alueen kolmas. Ensimmäinen asemakaava Amerintie 1:n alueella oli **Perä-Hyrylän rakennuskaava numero 1** (voimaantulo 16.7.1964). Nykyistä asemakaavaa edelsi **Siilin alueen rakennuskaava numero 3186** (voimaantulo 12.6.1991).³ Alue kuului ensin mainitussa yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeseen **TTV**. Amer-Tupakka Oy:n alue mainitaan kaavaselostuksessa alueen teollisuus- ja varastoalueista tärkeimpänä ja laajimpana sekä Amer-Tupakka Oy suurimpana maanomistajana. Kaavassa ei ole suojelumerkintöjä. Myöhemmässä Siilin alueen rakennuskaavassa alue on ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomien teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta **TYK-2**. Amer-Yhtymä Oy:n teollisuuslaitokset mainitaan kaavaselostuksessa otsikon ”erityispiirteet ja suojelu-kohteet” alla kauniina esimerkkinä 1950-luvun korkeatasoisesta teollisuusrakentamisesta. Selostuksessa mainitaan erikseen tuotanto- ja konttoriosasta muodostuvan, sahanteräkattoisen tupakatehtaan kyläkuvallinen merkitys, rakennuksen arkkitehtuurin yhteys samanikäisiin asuinrakennuksiin Amerintien pohjoispuolella sekä tehtaan edustalla sijainnut Wäinö Aaltosen vuonna 1930 muovailema Aleksis Kiven patsas.⁴ Tehdasrakennuksella on merkintä **sr-9**, jonka määräys kuuluu: *Suojeltava rakennus. Teollisuushistoriallisesti ja kulttuurimaiseman kannalta arvokas rakennus. Merkintä osoittaa sen julkisivun osan, jonka ilmiäsuun lisärakentaminen on sopeutettava rakennusta muutettaessa tai laajennettaessa*. Mainitulla julkisivun osalla viitataan sahanteräkattoisen tehdashallin Tuusulanväylän puoleiseen julkisivuun.

↑ Ote voimassa olevasta asemakaavasta 3446. Amerin yritystalo on oranssilla värillä merkityllä KTU-tontilla, joka rajautuu lännessä Tuusulanväylään ja idässä vihervyöhykkeen reunustamiin asuinkortteleihin.

³ Tuusulan kunnan asemakaavoitus.

⁴ Perä-Hyrylän rakennuskaava 1; Siilin alueen rakennuskaava 3186. Tuusulan kunta.

2. Amerin tupakkatehtaan historia

2.1 Amerin perustaminen ja tehtaan vaiheet Tuusulassa

Tupakankäyttö saapui Suomeen maailmalta 1600-luvulla Turun ja Viipurin kautta, ja vuosisadan lopulla sitä tiedetään viljellyn ainakin Turussa. Tupakkakehräämöjä perustettiin 1700-luvun aikana lukuisiin kaupunkeihin vaihtelevalla menestyksellä, niistä suurimmat Turussa ja Pietarsaareissa. Koko maassa oli 1800-luvun alussa yksitoista tupakkatehdasta, ja huippuvuonna 1900 niitä oli 34. Tämän jälkeen alkoi taantuminen suurten yritysten voittaessa markkinaa aiemmilta, pieniltä toimijoilta. Kotimaisen viljelyn vaihtelevien vaiheiden jälkeen erityisesti 1840-luvulla tulilaitoksen uudistaminen ja tuontitullien alentaminen vilkastutti ulkomaankauppaa ja siten tehdastoimintaa.³ Ulkomaisen raaka-tupakan saannissa oli ongelmia erityisesti 1930-luvun alussa ja toisen maailmansodan jälkeen, mutta sen jälkeen teollisuus lähti jälleen nousuun.⁴

Amer-Tupakka Oy:n juuret juontavat vuoteen 1944, kun Teknillisen korkeakoulun maatalouden vesirakennuksen professori Pentti Kaitera, hänen apulaisensa, rakennusmestari Matti Reijonen sekä maataloushallituksen vesiteknillisen tutkimustoimiston johtaja Matti Wäre perustivat Helsingissä tupakkatehtaan, jonka nimeksi annettiin Tuva Oy. Yhtiön piipputupakan valmistus oli kannattavaa, ja voittoja käytettiin tutkimussäätiön kautta apurahoina maa- ja vesitekniikan tutkimukseen. Säännöstelyn päätyttyä 1949 yritykseen hankittiin kaksi savukekonetta, ja uuden tuotteen valmistus aloitettiin moderneissa tuotantotiloissa Lauttasaareissa. Yhtiön nimi vaihtui samalla Helsingin Tupakkatehdas Oy:ksi.

↑ Tehdas alkuperäisessä laajuudessaan. Kuvassa etualalla alkuperäinen toimisto-osa ruokaloineen ja taustalla matalampi tehdassali. Pieni porttirakennus on purettu myöhemmin. TMu.

3 Bahne 1950, 21–25.

4 Bahne 1950, 294–295.

Sotien jälkeen yhteiskuntaa uudelleen rakennettaessa oli pulaa rahasta, ja kaupallisten ja teknisten alojen työvoimalle ja siten opiskelijamäärille oli tarvetta. Suomalaisten Teknikkojen Seura STS, Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunta TKY, Ekonomiyhdistys, Kauppätieteiden kandidaattiyhdistys ja Helsingin kauppa- ja kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta KY olivat laajentaneet toimintaansa kaupankäyntiin kerätessään rahoitusta muun muassa Otaniemen teekkarikylän ja kauppa- ja kauppakorkeakoulun päärakennuksen rakentamiseen. Varoja kerättiin muun muassa tuottamalla Amerikasta kulutustuotteita, myös Philip Morris -savukkeita.⁵ Erinäisten käänteiden jälkeen teknisen alan ylioppilaille tarjoutui mahdollisuus hankkia hallintaansa Helsingin Tupakkatehdas Oy. Tältä pohjalta neljä järjestöä, nykyisiltä nimiltään Tekniikan akateemiset TEK, Suomen Ekonomit, Aalto-yliopiston kauppatieteiden ylioppilaat sekä maa- ja vesiteknikan tuki, perustivat Amer-Tupakka Oy:n tammikuussa 1950.⁶ Tuotannon kasvaessa toimitilat jäivät Lauttasaaresta pian pieneksi, ja pysyvää ratkaisua tilaongelmaan, paikkaa uudelle tuotantolaitokselle, alettiin etsiä laajalla säteellä Helsingistä. Tuusulan Hyrylästä löytyi tilaa rakentaa hyvien liikenneyhteyksien päästä, ja kaupat neljän hehtaarin laajuisesta alueesta tehtiin vuoden 1953 helmikuussa.⁷ Heti perustamisesta lähtien Amer-Tupakka oli keskittynyt valmistamaan amerikkalaistyyppisiä savukkeita. Yhtiön omia merkkejä olivat muun muassa Boston ja Milton, ja markkinan kansainvälistyessä hankittiin lisenssit amerikkalaisen Philip Morrisin Marlboro-savukkeiden valmistukseen.

Tehtaan rakennustyöt käynnistyivät kesällä 1954, ja tuotanto alkoi seuraavana kesänä. Tehtaan vihkiäisiä vietettiin 30.9.1955 arvovaltaisten vieraiden läsnä ollessa. Mukana olivat valtiovarainministeri Penna Tervo, kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikkö Reino R. Lehto sekä Kauppakorkeakoulun ja Teknillisen

korkeakoulun rehtorit Kaarlo Hildén ja Jaakko Rahola.⁸ Tehtaan toiminnan alettua muuttui Hyrylän luonne pysyvästi. Monet työntekijöistä siirtyivät Hyrylään tehtaan mukana Lauttasaaresta, mutta suuri osa työntekijöistä tuli Pohjanmaalta saakka. Sitten koko maata koskeva suuri rakennemuutos maatalousyhteiskunnasta palveluyhteiskunnaksi ja muuttoliike maalta kaupunkeihin on muuttanut lukuisia paikkakuntia 1960-luvulta lähtien.⁹

Amerikkalaistyyppisille savukkeille oli kysyntää, ja pian yhtiö laajeni uusille toimialoille, kuten laivanvarusteluun ja turveteollisuuteen sekä kustannus- ja kirjapainoalalle. Monialaistumista ja kasvua siivittivät lukuisat yritysostot. Turvetuotannosta luovuttiin vuonna 1972, mutta sen jäljiltä Amerille jäi Tuusulaan kasvihuoneet, joissa kukkakauppa jatkui vielä jonkin aikaa. Tupakkatehtaan kasvanut monialayritys vaihtoi nimensä Amer-yhtymäksi huhtikuussa 1973 ja listautui pörssiin 1977. Amer-Tupakka oli tämän jälkeen yksi sen tytäryhtiöistä. Voimakas kansainvälistyminen ja suuntautuminen urheiluvälineiteollisuuteen alkoi 1980-luvulla. Lontoon pörssiin Amer listattiin 1984. Pääkonttori irtautui tupakkatehtaan yhteydestä vuonna 1987, kun Amer-yhtymän uusi pääkonttorirakennus Helsingin Käpylässä valmistui.¹⁰ Pääkonttorin muuton myötä yhtymän yhteys juurilleen tupakateollisuuteen katkesi, mutta Hyrylän-tehtaalla vanha henki säilyi.¹¹

Tupakkateollisuudesta ja Tuusulan-tehdasrakennuksista yhtiö luopui kokonaan vuonna 2004, vaikka liiketoiminta oli ollut kannattavaa loppuun saakka. Tupakan markkinointia rajoittavat lainsäädännön muutokset, ennusteet tupakkaliiketoiminnan tulevaisuudesta ja tupakoinnin vastaisen ilmapiirin vahvistuminen vaikuttivat siihen, että aika oli kypsä tupakasta luopumiseen.¹² Tupakan valmistus Hyrylässä päättyi 26.3.2004, mikä samalla lopetti tupakan teollisen valmistuksen Suomessa 150 vuoden

jälkeen.¹³ Liiketoiminnan, koneet ja laitteet sekä varastossa olleet tuotteet osti pitkäaikainen yhteistyökumppani Philip Morris, ja Hyrylän tehdaskiinteistö ja työsuhdeasunnot myytiin kiinteistö-sijoittajalle.¹⁴ Vuodesta 2005 nimellä Amer Sports Oyj toiminut yhtiö on tätä nykyä maailman suurimpia toimijoita globaalissa urheiluvälinemarkkinassa.¹⁵ Yhtiö siirtyi vuonna 2019 kiinalaisen Anta Sportsin johtaman konsortion omistukseen¹⁶, ja se listattiin New Yorkin pörssiin helmikuussa 2024.¹⁷

5 Parpola 2022, 14–16.

6 Kekola (toim.) 2017, 86–87.

7 Parpola 2022, 27.

8 Parpola 2022, 27.

9 Parpola 2022, 28.

10 Parpola 2022, 208.

11 Parpola 2022, 100.

12 Parpola 2022, 202.

13 Parpola 2022, 207.

14 Parpola 2022, 204.

15 Kekola (toim.) 2017, 86–87.

16 Parpola 2022, 308.

17 Amer Sportsin verkkosivut.

↑ Tehdas alkuperäisessä laajuudessaan noin 1950-luvun lopulla tai 1960-luvun alussa. Avarassa maisemassa rakennusta ja Boston-tupakan valtavia mainoskirjaimia ei kiireisinkään autoilija voinut olla huomaamatta ohi ajaessaan. ELKA.

↗ Tehdas ennen laajennusosaa päiväämättömässä valokuvassa. Lämpökeskuksen piippu sekä tehtaan julkisivut kattoa myöten on hyödynnetty mainostamisessa. TMu.

→ Tehdas vuonna 1969 laajennettuine toimisto-osineen. Laajalla maa-alueella oli lukuisia varastorakennuksia, jotka on sittemmin purettu. TMu.

↑ Tehdshalli oli täynnä savukkeiden valmistukseen ja pakkaamiseen liittyvää koneistoa, jota käytettiin ja valvottiin työntekijöiden toimesta. Päiväämätön valokuva on noin 1960-luvulta. ELKA.

↗ Tehtaalla järjestettiin kierroksia vierailijoille. Tuusulan alueen kuorma-autoilijat vierailulla Amer-Tupakka Oy:n tehdshallissa 7.3.1968. TMu.

→ Työntekoa savukekoneen äärellä vuonna 1983. TMu.

2.2 Arkkitehti Esko K. Mäkelä

Esko Kalevi Mäkelä syntyi Kristiinankaupungissa 12.5.1926. Hänen vanhempansa ovat J. E. Mäkelä ja Jenny Kouhi. Mäkelä valmistui ylioppilaaksi Jyväskylän lyseosta vuonna 1945 ja valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1954. Mäkelä teki opintomatkoja Pohjoismaihin sekä Keski- ja Etelä-Eurooppaan. Aktiivisena teekkarina Mäkelä toimi muun muassa Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan hallituksessa ja Pyöreän Tornin Killan jäsenenä sekä kuvitti teekkareiden julkaisuja. Hän toimi Otaniemen Teekkarikylän rakennustehtävissä, Dipolin suunnittelukilpailun palkintolautakunnassa ja rakennustoimikunnassa sekä suunnittelijana TKY:n rakennushankkeissa. Näistä ansioista Mäkelä palkittiin Dipolin vihkiäisissä vuonna 1966 Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan korkeimmalla kunniamerkillä *Pro Teekkarilla*.

Opiskeluaikanaan Mäkelä työskenteli Ilmari Niemeläisen (1948–1952) ja Einari Teräsvirran toimistoissa (1953). Valmistumisvuotenaan 1954 Mäkelä perusti oman suunnittelutoimistonsa, joka vuonna 1958 muuttui avoimeksi yhtiöksi Arkkitehtitoimisto Esko K. Mäkeläksi puoliso Sirkka Elimäen tultua yhtiökumppaniksi. Toimelias ja ammattikunnassaan aktiivinen arkkitehti kuului Suomen arkkitehtiliittoon, Espoon asemakaavalautakuntaan ja Suomen Teknillisen Seuraan. Hän myös luennoi teollisuus- ja varastorakennusten suunnittelusta sekä hoiti opetustehtäviä 1950- ja 1960-luvulla Helsingin teknillisessä koulussa deskriptiivisen geometrian opettajana ja Teknillisessä korkeakoulussa huoneenrakennusopin erikoisopettajana. Lisäksi hän kirjoitti artikkeleita ja kirja-arvosteluja ammattijulkaisuihin, kuten Teknilliseen Aikakauslehteen ja Teollisuussanomiiin.

Mäkelä ehti suunnitella arkkitehdinurallaan toistasataa rakennusta. Merkittävimmän työnsä Mäkelä teki teollisuuslaitosten suunnittelijana. Amer-Tupakka Oy:n tehdasalue asuntoineen on Mäkelän ensimmäinen ja samalla tunnetuimpia töitä itsenäisenä arkkitehtisuunnittelijana. Muita huomattavia töitä ovat Jyväskylän tehdas Jyväskylässä (1958), Orion Oy:n teollisuusalue Mankkaalla (1962) ja Mainos-tv:n toimitalo Pasilassa (1967). Mäkelä suunnitteli lukuisia rakennuksia Talous-Osakekaupalle ja Kansallis-Osake-Pankille, mutta myös joitakin kouluja sekä huviloita ja asuinrakennuksia.

Mäkelän ura jäi lyhyeksi, kun hän menehtyi äkillisesti 6.5.1968 vain hiukan alle 42-vuotiaana. Arkkitehtitoimiston toimintaa jatkoivat arkkitehdit Timo Jokinen ja Jussi Tanska, ja viimeinen Mäkelän suunnittelema rakennus valmistui 1970-luvun puolella. Mäkelän puoliso oli vuodesta 1952 kansakouluopettaja Sirkka Elimäki, ja parilla oli viisi lasta. Heistä Santtu Mäkelä on jatkanut isänsä jalanjälkiä arkkitehtina ja osakkaana Arkkitehdit MV oy:ssä (vuoteen 2010 Arkkitehtitoimisto Timo Jokinen Oy), joka on erikoistunut muun muassa teollisuus- ja liikekiinteistöjen peruskorjauksiin, osallistuen myös Amerin tehdaskiinteistöjen muutossuunnitteluun.¹⁸

18 Arkkitehtuurimuseo 2021.

↑ Arkkitehti Esko K. Mäkelä kuvattuna Helsingissä vuonna 1964. Historian kuvakokoelma, Studio Kuvasiskojen kuvakokoelma. MV.

Esko K. Mäkelä

ESKO K. MÄKELÄN SUUNNITTELEMIA KOHTEITA:¹⁹

- Paritalo Lampinen - Salminen, Harjavalta, 1950
- Amer Tupakka Oy, rakennuksia, Hyrylä, Tuusula, 1953–67
- Oy Union-Öljy Ab, bensaa-asema, Pori, 1955
- Huvila ja sauna Becker, Kouvolan kylä, Lohja, 1956
- Etelä-Espoon läntinen suomenkielinen kansakoulu / Bastvikin koulu, Espoo, 1956
- Jyväskylä-Hyvä, tehdas ja vahtimestarin asunto, Jyväskylä, 1956–57
- Huvila Nikander, Soturintie 9, Kulosaari, Helsinki, 1957–69
- Talous-Osakekauppa, varasto, Asevelitie, Tampere, 1958–61
- Amer Tupakka Oy, sauna, Porkkala, 1958–66
- Talous-Osakekauppa, varasto, Herttoniemi, Helsinki, 1959–60
- Helsingin Talouskauppa Oy / HTK, varasto, Pitäjänmäki, Helsinki, 1959–64
- Rauta Oy, Kanavapuitikkoon - Asema, tontti 45, kortteli 13, kaupunginosa 2, Pietarsaari, 1960–61
- Kahvi Oy, tehdas ja varasto, Sähkötie - Kaupintie, Pitäjänmäki, Helsinki, 1961–62
- Rauta-Kemppainen Oy, Kauppakatu, tontti 7, kortteli 110, Saurosaari, Kemi, 1961–67
- Talous-Osakekauppa, varasto, Lahti, 1962–65
- Polar Oy, Sähkötie 2 - Kaupintie, Pitäjänmäki, Helsinki, 1964–65
- Teollisuushalli, luonnos, Itälahdenkatu 4, 1965
- Huvila Kaareoja, 1965
- Espoon keskuspaloasema, Espoo, 1965–68

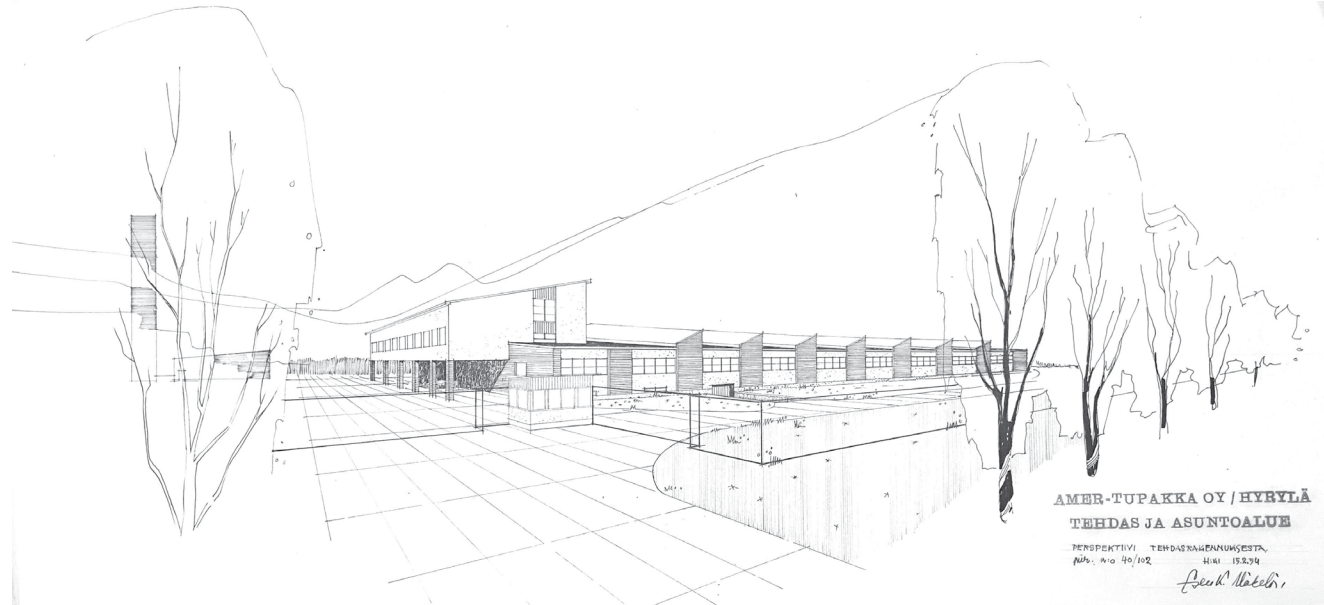
¹⁹ Luettelo Esko K. Mäkelän suunnittelemissa kohteissa, joista Arkkitehtuurimuseolla on piirustuksia.

2.3 Tehtaan tärkeimmät rakennusvaiheet

Tehtaan varhaisista vaiheista säilyneet piirustukset ovat osittain fragmentaarisia, ja varmuutta eri vaiheissa tehtyjen suunnitelmien ja toteutuksen yhdenpitävyydestä ei ole. Alkuperäistilanteessa toimisto-osa oli nykytilannetta suppeampi, ja se rajoittui nykyisen valopihan takareunaan. Toimisto-osaa korotettiin ja alun perin osittaista kolmatta kerrosta laajennettiin jo vuonna 1961, ennen varsinaisen toimisto-osan laajennuksen rakentamista vuonna 1965. Tehdashalli oli lisäksi nykyistä lyhyempi. Tässä kappaleessa on esitetty uudisrakennusvaiheen rakennuslupapiirustukset vuodelta 1954, laajennusvaiheen piirustuksia vuodelta 1964 sekä toimisto-osan korotuksen piirustuksia vuodelta 1961. Kaksi ensin mainittua vaihetta ovat nykytilanteesta katsottuna tehtaan tärkeimmät rakennusvaiheet. Tehtaan itäpuolelle on rakennettu moninaisia lisätiloja eri vaiheissa, ja niiden rakentaminen on rajattu tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Uudisrakennusvaihe 1954–1955

Amerin tupakkatehtaan ympärille rakentui tiivis tehdasyhteisö. Ensimmäisessä vaiheessa tehtiin työmiehille ja heidän perheilleen tarkoitettut rivitalot, tehtaanjohtajan asuinrakennus ja itse tehdas, jotka rakennettiin valmiiksi kerralla, yhtenäisen suunnitelman mukaan. Samassa vaiheessa rakennettiin myös vartiotupa ja lämpökeskus. Toisessa vaiheessa rakennettiin omakotitaloja toimihenkilöille.²⁰ Alkuperäiseen suunnitelmaan kuului tehdashalli hiukan nykyistä lyhyempänä sekä hallin pohjoispäässä siihen kiinteästi liittyvä kaksikerroksinen toimisto-osa. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Esko K. Mäkelä, rakennesuunnittelusta Rakento Oy, LVI-suunnittelusta ins. Harry O. Lindfors ja sähkösuunnittelusta ins. Niilo Jernvall. Salaojituksen suunnitteli ins. tsto Vesto.²¹ Ensimmäisenä vuonna 1954 valmistuivat tehtaan pohjoispuolella

↓ Perspektiivipiirros vuodelta 1954.
MFA, Esko K. Mäkelän kokoelma.

edelleen säilyneet, muodoltaan porrastetut rivitalot, jotka rakennettiin tehtaan henkilökunnan käyttöön. Seuraavana vuonna valmistunut tehtaanjohtajan asuinrakennus niiden itäpuolella on hiljattain purettu päiväkodin tieltä. Tehtaan itäpuolella oli laajat varastoalueet pitkine, mataline varastorakennuksineen, joista on säilynyt vain lämpökeskuksen rakennus tunnuksenomaisine piipuineen. Lämpökeskus palveli sekä tehdas- että asuntoaluetta, ja polttoaineena käytettiin öljyä.²²

Rakennuslupavaiheen suunnitelmissa tehdas on jaettu selkeästi kahteen osaan: toimisto-osaan ja tehdassaliin oheistiloineen. Pääsisäänkäynti on suojassa pilarien kannattaman toimisto-osan muodostaman ulokkeen alla, nykyisellä paikallaan rakennuksen pohjoispäädyssä. Pulpettikattoinen toimisto-osa on pohjoisen suuntaan kaksikerroksinen, ja sisäänvedetyn pääsisäänkäynnin

yläpuolella on ruokalan ikkunarivistö. Osittaisen kolmannen kerroksen hallintotilojen ikkunat nousevat tehdassalin yläpuolelle toimisto-osan eteläisellä julkisivulla. Itäjulkisivussa on ulkoneva parveke, joka liittyy hallintotiloihin. Tehdassalin itäjulkisivussa on viisi autonmentävää oviaukkoa kellarikerroksessa. Lännen puolella on yksi vastaava oviaukko, joka on nykyisinkin paikallaan. Ensimmäisen kerroksen työpajasiipeä ei ole, vaan sen paikalla on salin maantasokerrokseen johtava lastauslaituri pariovineen. Tehtaan kalkkihiekkatiilestä muurattu eteläpääty noudattaa tehtaan loivan harjakaton muotoa, ja siinä on esitetty katettu lastauslaituri sisäänkäynteineen.

Ensimmäisessä kerroksessa on sisäänntuloaula, jonka päissä on yläkerroksiin nousevat porrashuoneet. Aulan keskelle tehdassalia vasten on sijoitettu puhelinkeskus. Tuulikaapin molemmin puolin on kapea aputilojen vyöhyke tarkastus- ja ensiapuhuoneineen sekä ruokalaa palvelevine ruokahisseineen. Aulan molemmin puolin

20 Parpola 2022, 28.

21 Työselitys n. 1954, Esko K. Mäkelän kokoelma, MFA.

22 Härö 1988, 60.

on symmetrisesti asetetut puutyöpaja ja metallityöpaja. Kulku tehdastiloihin on järjestetty aulasta kahden parioven kautta. Tehdassali on suurelta osin kantavien betonipilarien rytmittämää avointa tilaa. Sali on jaettu pituussuunnassa kahteen osaan aputilojen vyöhykkeellä, johon kuuluu sosiaalitilat ja varastotiloja, teknisiä tiloja ja tupakanvalmistuneeseen liittyvät liima- ja maustekeittiöt. Tehdassalin kahdesta päätilasta itäsivu on osoitettu raakatupakan käsittelyyn ja länsisivu savukkeiden valmistukseen ja pakkaamiseen. Salin perällä on raakatupakan käsittelyyn liittyvät punnitus- ja kostutustilat, joista on hissiyhteys kellariin sekä savukkeiden valmistuksen puolella tupakkasii- lot ja valmistavaravarasto. Savukevalmistuksen puolella lähellä aulaa on työnjohdon tilat ja laboratorio. Tehdasosan kellarissa on isot raaka-ainevarasto ja varrantivarasto, läpi rakennuksen ajettava lastauskäytävä ja kookas autotalli sekä teknisiä tiloja. Toimisto-osan kellarissa on symmetrisesti kahden porrashuoneen yhteyteen sijoitetut henkilökunnan puku- ja pesutilat sekä ruokalaa ja tehdasta palvelevia varastotiloja.

Toimisto-osan toisessa kerroksessa on ruokala, jonka molempiin päihin nousee porras alemmasta kerroksesta. Ruokasali on jaettavissa taiteseinällä kahteen osaan, jotka on osoitettu henkilökunnalle ja konttorihenkilökunnalle. Kokonaisuuteen kuuluu lisäksi erillinen kabinetti, keittiö, konttorihenkilökunnan ruokailutilaan liittyvä tarjoiluhuone sekä keittiöhenkilökunnan sosiaalitilat itäisen ja tehtaan henkilökunnan wc-tilat läntisen porrashuoneen yhteydessä. Ainoastaan läntinen porrashuone jatkuu kolmenteen kerrokseen. Kolmannessa kerroksessa eteläsivulla on kookas konttoritila sekä erilliset huoneet toimitusjohtajalle, teknilliselle johtajalle ja ostopäällikölle. Käytävämäisen aulan itäpäässä on neuvotteluhuone, johon liittyy parveke ja länsipäässä wc-tilat. Kerroksen pohjoissivu on käyttämätöntä ullakkotilaa.

Rakennus on tehty pääasiallisesti teräsbetonista paikalla valaen. Työselityksen mukaan osassa rakenteista käytettiin säätöbetonia. Kellarikerros on sienikattorakenteinen, ja ensimmäisen kerroksen rungon muodostavat teräsbetonikehät, jotka

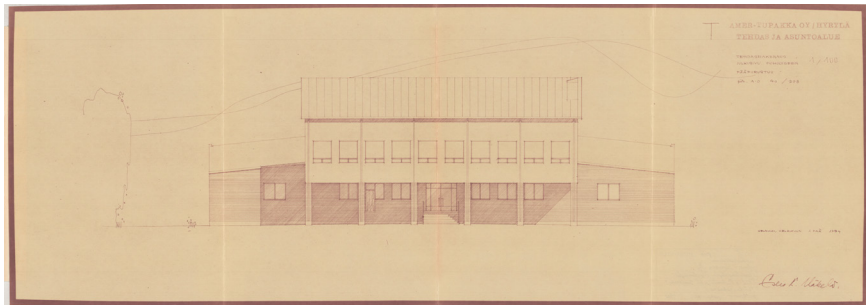
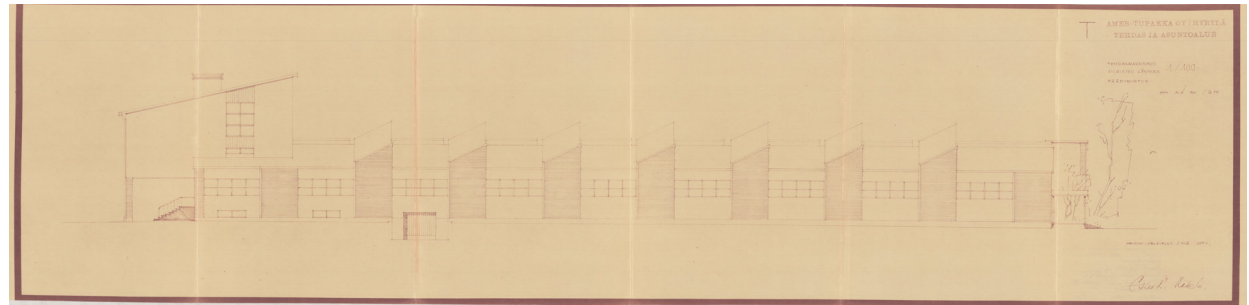
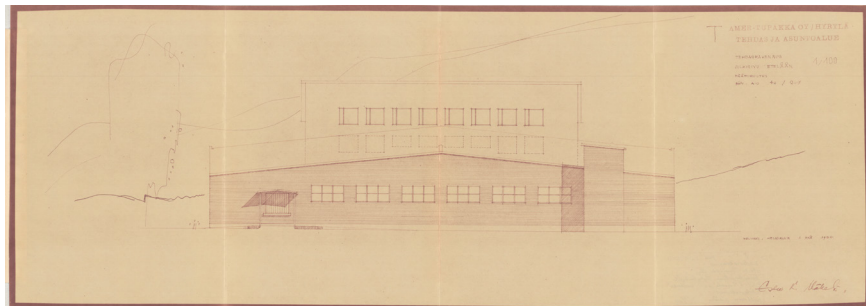
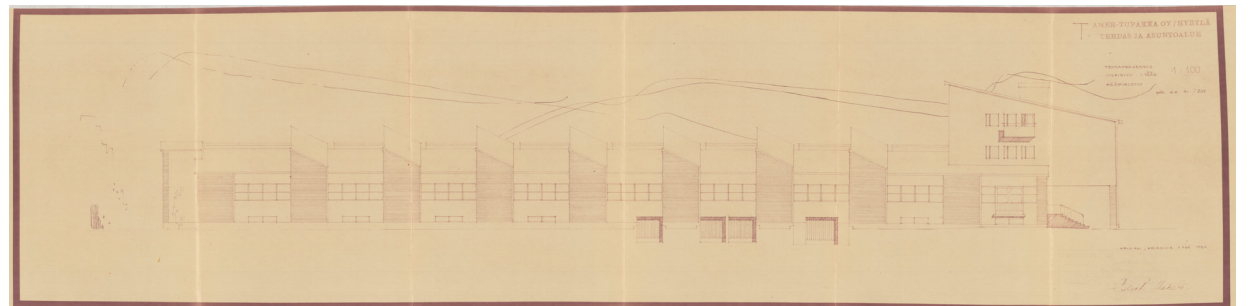
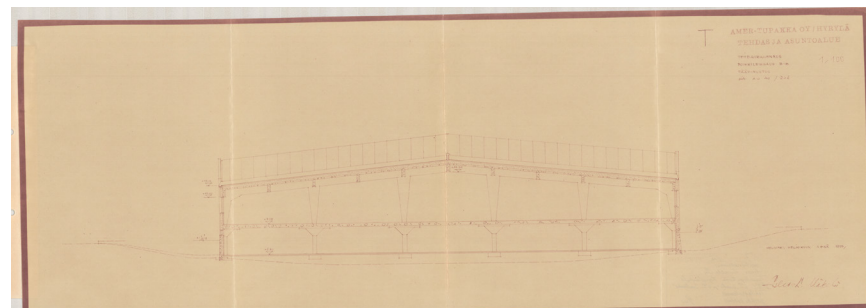
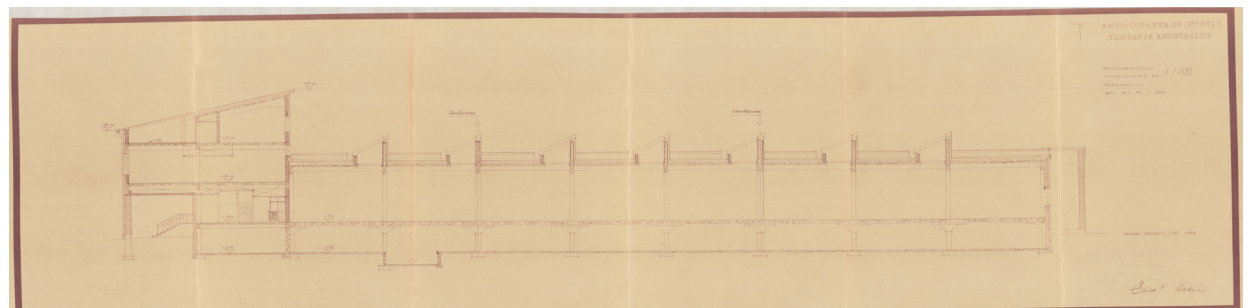
pituussuuntaisten sekundääripalkkien kanssa kannattavat yläpohjan laattaa kattoikkunarakenteineen. Toimisto-osan rungon muodostavat keskipilaristoon ja ulkomuuraukseen tukeutuvat teräsbetonipalkit, ja välipohjat ovat ylälaattapalkistoja. Kellarikerroksen lattia on tehty maanvaraisena, ja siihen kuuluu teräsbetoninen aluslaatta, kosteuseristys ja teräshierretty betoninen pintalaatta. Vain puku- ja pesutilojen mosaiikkibetonilattiassa on lämmöneristys. Portaat ovat teräsbetonia. Tehdasosan ulkoseinät on muurattu tiilestä ja eristetty siporexilla. Päädyissä ja kattoikkunoiden kohdalla ulkoverhous on kalkkiahiekkatiiltä. Sivuikkunoiden kohdalla ulkoverhouksena on roiskerappaus siporexin pinnassa. Toimisto-osan porrashuoneen ikkunoiden yhteydessä länsijulkisivulla on mäntypanelointi. Toimisto-osan julkisivut on

muuten muurattu tiilestä, eristetty Siporexilla ja roiskerapattu. Sisäänkäyntikatoksen pilarit on verhoiltu kalkkiahiekkatiilellä. Sisäseinät on muurattu tiilestä ja rapattu. Tuuletettu katto rakennettiin puusta ja päällystettiin bitumihuovalla.

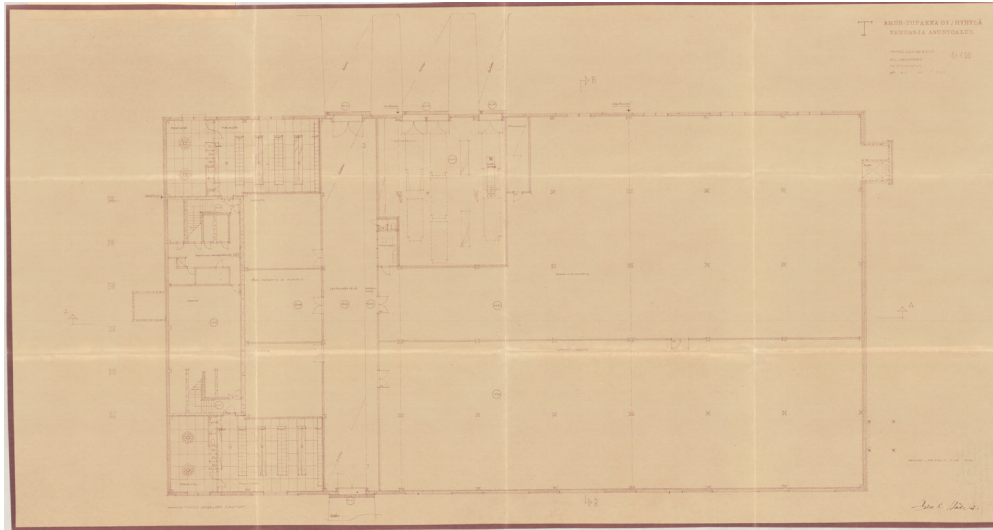
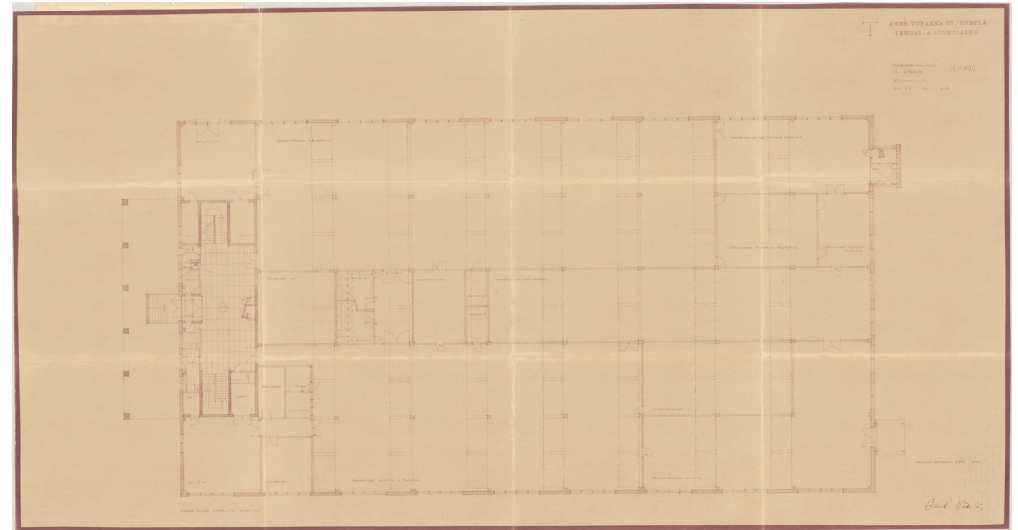
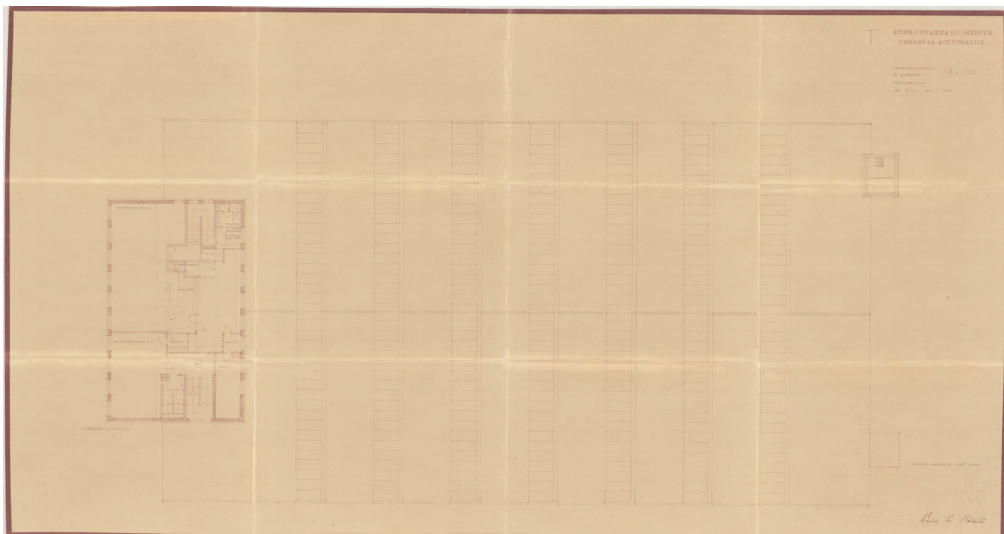
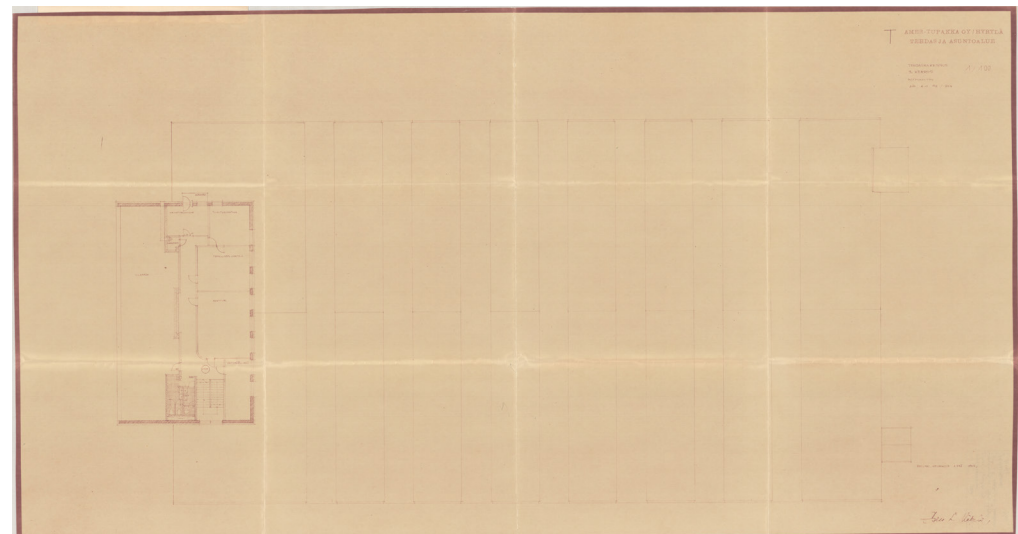
Sisustuksen osalta porrasaskelmat ja lepotasot, ikkunapenkit sekä lattiat keittiö- ja tarjoilutiloissa, ensimmäisen kerroksen aulassa sivutiloihin sekä kellarin pesu- ja pukutiloissa ovat mosaiikkibetonia, joka jaetaan laajempien pintojen kohdalla pienempiin osiin sinkkilistoilla. Wc- ja pesutilojen lattiaan on määritelty harmaa, kuusikulmainen Pukkilan lattialaatta ja sei- niin Pukkilan valkoinen seinälaatta. Ilmanvaihto on ilmeisesti painovoimainen.

→ Rakennuslupavaiheen asemapiirros on päivätty 1.2.1954, ja sen on allekirjoittanut Esko K. Mäkelä. Kuvassa on esitetty tehtaan lisäksi lämpökeskus, rivitalot ja johtajan asuintalo. Ääriviivoin on esitetty lisäksi rakennuksia, joille haetaan rakennuslupaa toisessa vaiheessa. KA.

JULKISIVU POHJOISEEN**JULKISIVU LÄNTEEN****JULKISIVU ETELÄÄN****JULKISIVU ITÄÄN****POIKITTÄISLEIKKAUS****PITKITTÄISLEIKKAUS**

! Sivun piirustukset rakennuslupavaiheesta 1.2.1954, Esko K. Mäkelä.
Piirustukset eivät ole sivulla mittakaavassa. KA.

KELLARIKERROS**1. KERROS****2. KERROS****3. KERROS**

! Sivun piirustukset rakennuslupavaiheesta 1.2.1954, Esko K. Mäkelä.
Piirustukset eivät ole sivulla mittakaavassa. KA.

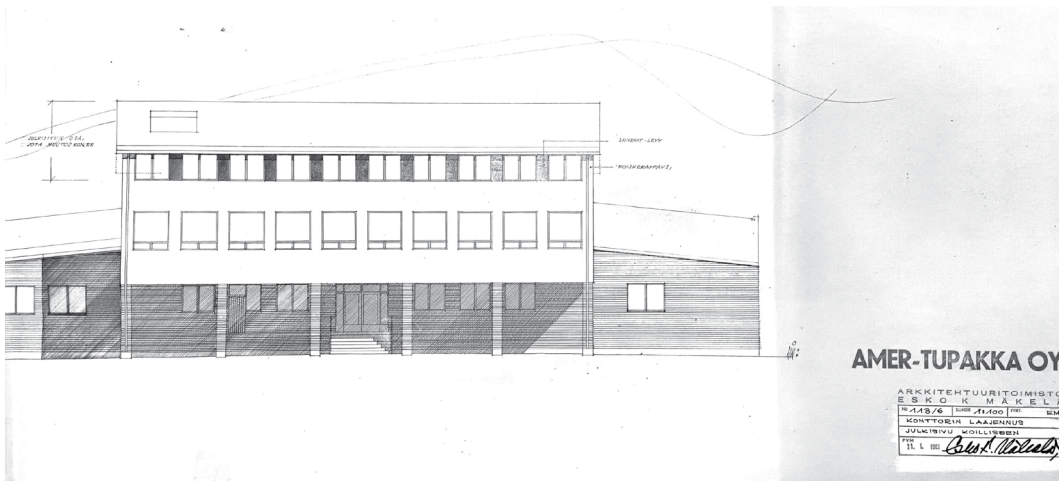
Toimisto-osan korotus 1961

Toimisto-osan kolmas kerros laajennettiin kokonaiseksi kerrokseksi 1960-luvun alussa. Korotus tehtiin kattokulmaa loiventamalla, eikä rakennuksen korkeus käytännössä muuttunut. Rakennuksen ulkonäkö muuttui eniten pohjoispäädyssä, jossa ruokalan yläpuolelle rakennettiin lisäkerros ikkunarivistöineen.

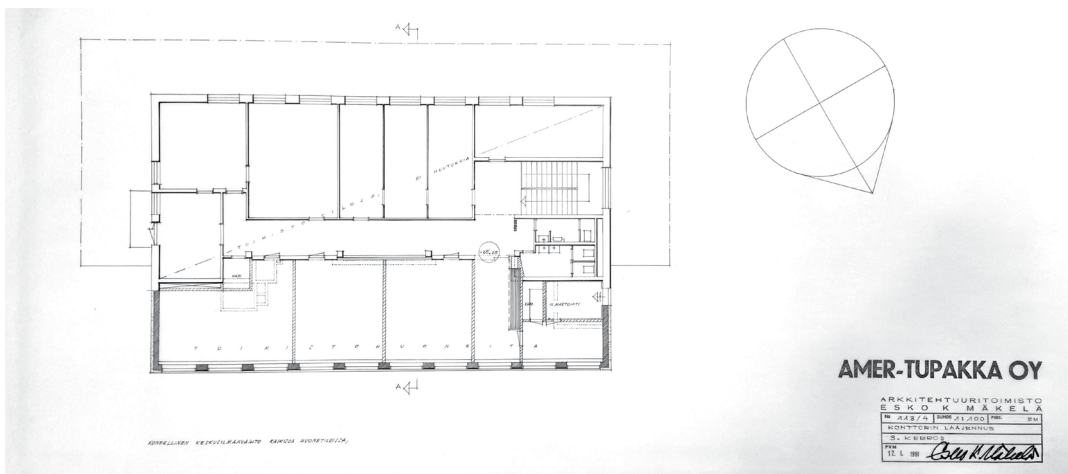
Alkuperäiset toimistotilat eteläsivulla pysyivät ennallaan, ja käyttämättömän ullakkotilan tilalle pohjoissivulle rakennettiin rivi toimistohuoneita. Ainakin toimisto-osan kolmas kerros on tässä vaiheessa varustettu koneellisella ilmanvaihdoilla tekniikkahuoneineen.

↓ Piirustuksia vuodelta 1961.
MFA, Esko K. Mäkelän kokoelma.

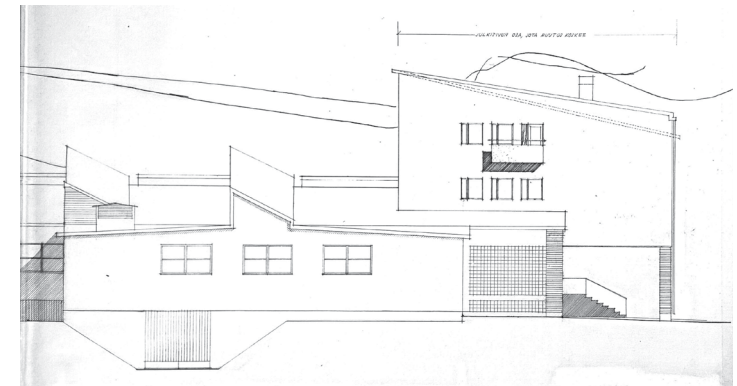
JULKISIVU POHJOISEN

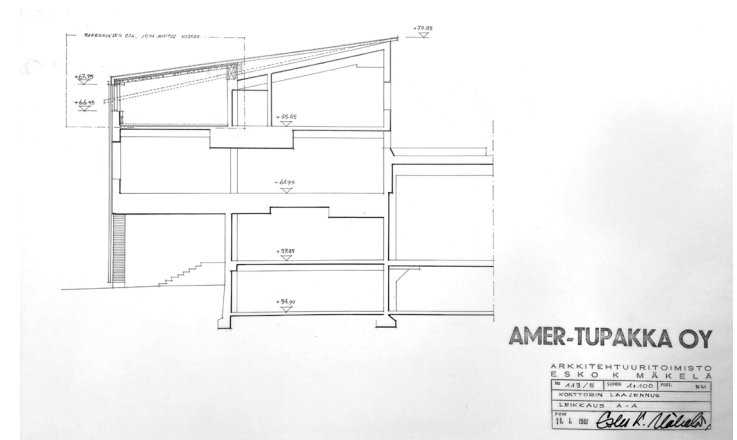
3. KERROS

JULKISIVU ITÄÄN

LEIKKAUS

Toimisto-osan laajennus 1964–1965

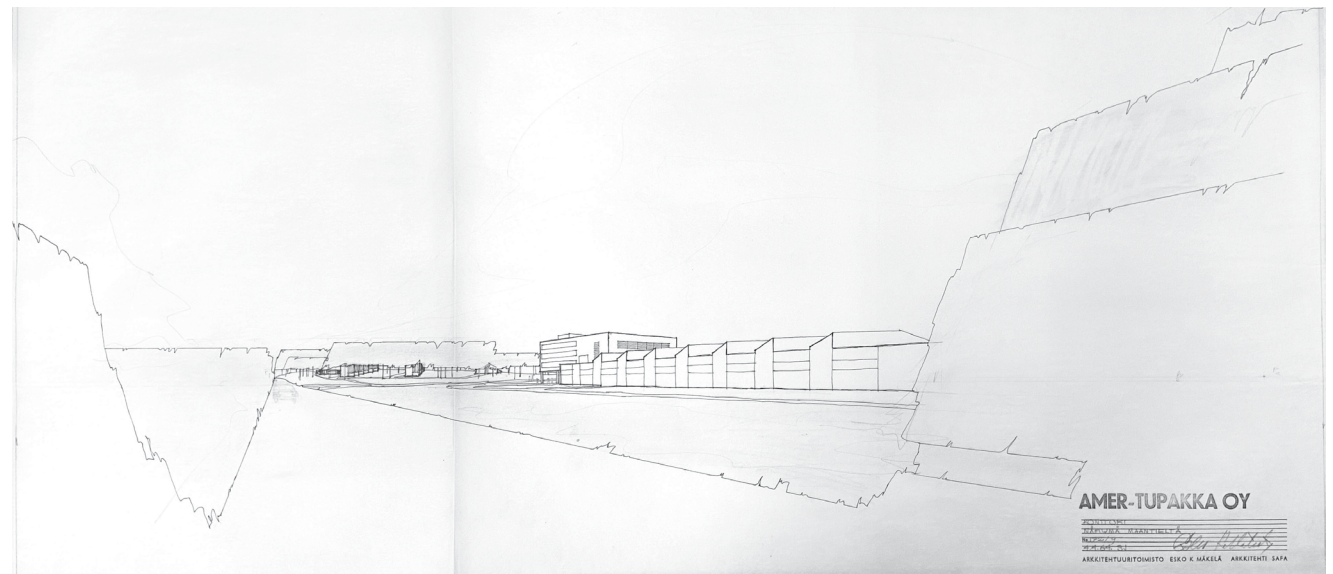
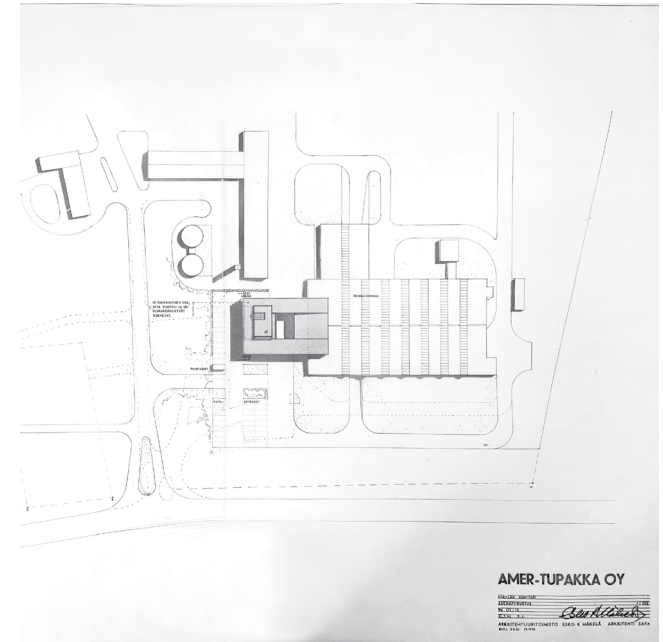
Laajennusvaiheessa alkuperäisen toimisto-osan eteen tehtiin pohjoispäähän rakennettiin viisikerroksinen toimisto-osa, joka yhdistyy 2.–4. kerroksen kohdalla alkuperäiseen toimisto-osaan uusien porrashuoneiden kautta. Maantasossa kaksi rakennusosaa on erillään toisistaan. Vanhan ja uuden osan välille jää avonainen, sisäpihamainen valokuilu. Uudisosan keskellä on kierreporras, joka jatkuu maantasosta aina viidennen kerroksen saunaosastoon saakka. Ensimmäinen kerros on yläpuolisia kerroksia pienempi ja lasiseinäinen, ja siihen kuuluu käytännössä ainoastaan sisään- ja ulosloaule tuulikaappeineen, kierreporras ja hissit. Toinen, kolmas ja neljäs kerros sisältävät toimistotiloja, jotka on ryhmitelty kahden sivukäytävän varrelle. Kussakin kerroksessa on kierreportaan ja hissien välillä kerrosaula, jonka yhteydessä on valopihaa vasten sijoitetut naulakko- ja wc-tilat. Toisessa kerroksessa on toimistotilojen ohella koulutustila ja poliklinikka. Laajennusosan toinen kerros yhdistyy uusien porrashuoneiden kautta alkuperäisen toimisto-osan ruokalaan ja kolmas kerros alkuperäisen toimisto-osan kolmannen kerroksen uudistettuihin ruokailu- ja edustustiloihin. Viides kerros on toimistokerroksia pienempi, ja siihen kuuluu sauna pesu- ja pukuhuoneineen, takkakabinetti ja parveke. Kerroksessa on lisäksi talotekniikkaa palvelevia tiloja. Laajennusosan kellarissa aula on merkitty kirjastoksi, ja sen ympärillä on arkistotiloja.

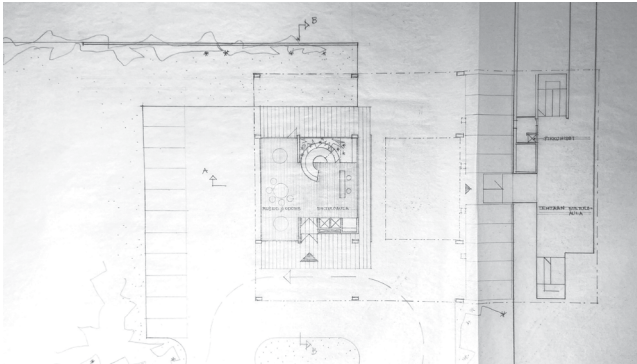
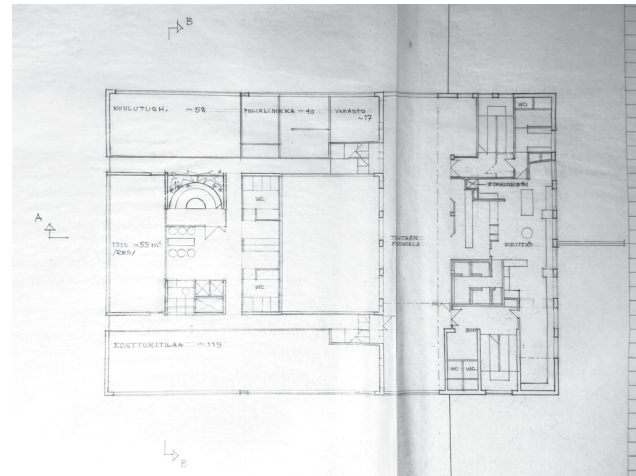
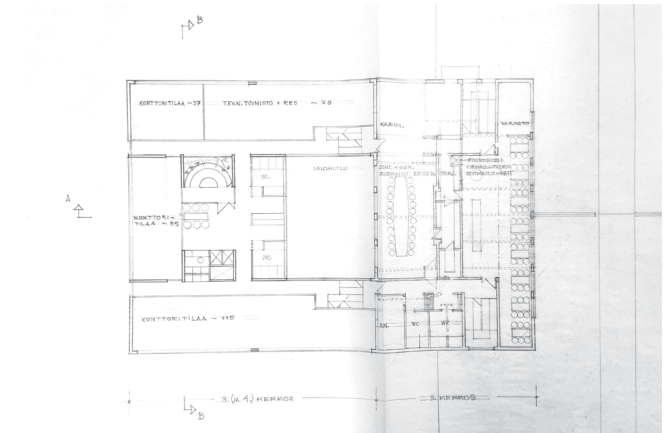
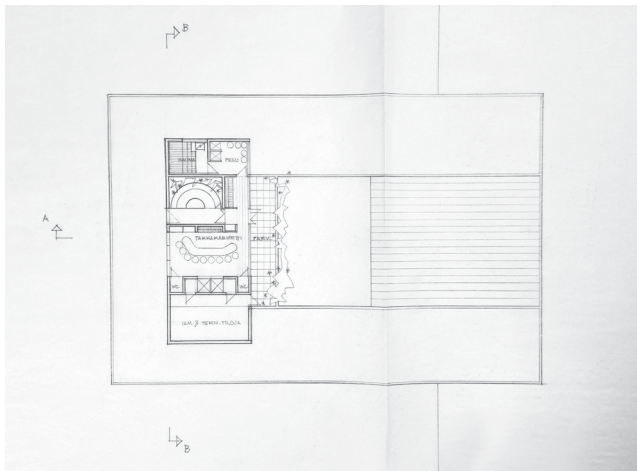
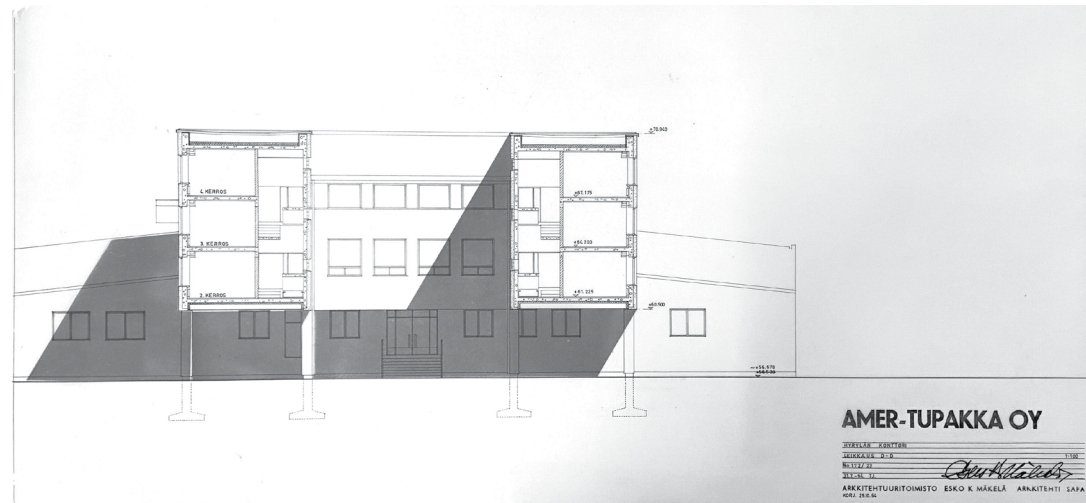
Alkuperäisessä toimisto-osassa muutokset kohdistuivat lähinnä kolmanteen kerrokseen. Itäinen porrashuone on jatkettu kolmanteen kerrokseen saakka. Pohjoinen toimistohuonerivistö on muutettu johdon ja vieraiden ruokailutiloiksi sekä siitä erotettavissa olevaksi kabinetiksi ja eteläinen toimistovyöhyke yhtenäiseksi virkailijoiden ruokailutilaksi. Näiden kahden vyöhykkeen väliin on sijoitettu tiloja palveleva keittiö. Vanha neuvotteluhuone parvekkeineen on purettu ylämpään kerrokseen jatkettua porrashuoneen ja uuden kabinetin tieltä. Läntisen porrashuoneen yhteyteen on rakennettu uudet wc-tilat naulakkoineen

ja ilmastointihuone. Toisessa kerroksessa ruokalan keittiötä laajennettiin aiemman kabinetin kohdalle.

Uusia sisustusmateriaaleja ovat muun muassa uuden pääaulan tumma graniittilaattalattia, hissifasadien tammiviiluverhoilut sekä aulojen ja käytävien alumiinista pursotetut, polttomaalatut avoverhoussäleet.

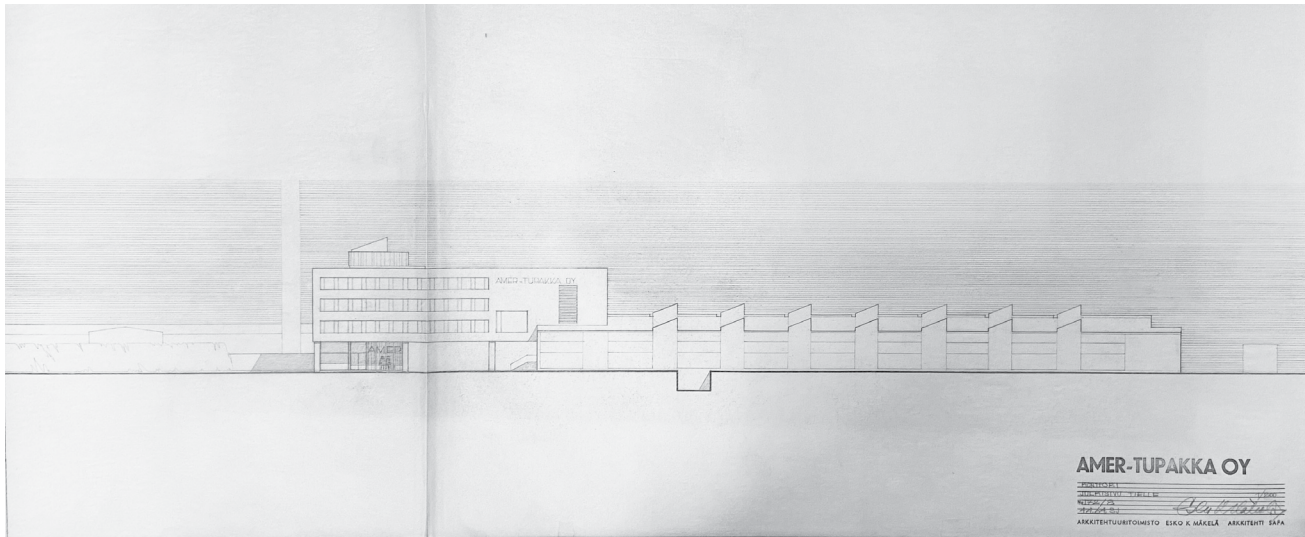
↓ → Piirustuksia vuodelta 1964. Asemapiirustus on päivätty 31.7.1964 ja perspektiivipiirros 4.4.1964. MFA, Esko K. Mäkelän kokoelma.

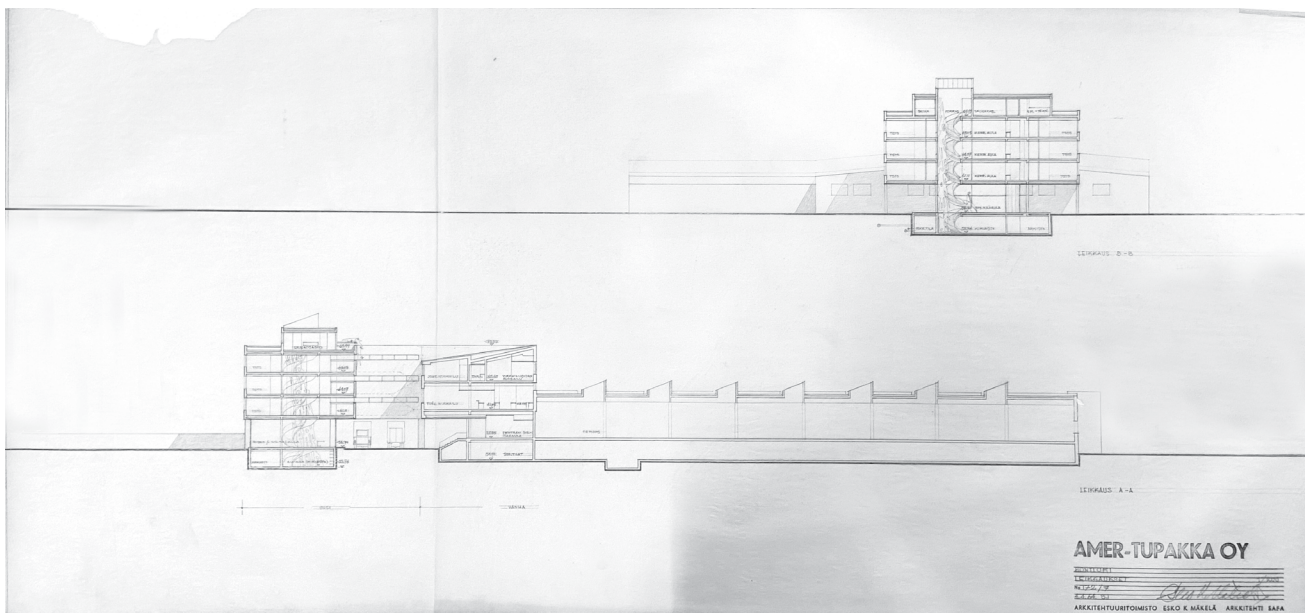
1. KERROS**2. KERROS****3.-4. KERROS****5. KERROS****LEIKKAUS**

↑ Pohjapiirustukset on päivätty 4.4.1964 ja leikkauspiirustus 31.7.1964. Toteutunut suunnitelma poikkeaa piirustuksista jossain määrin, etenkin 1. kerroksen osalta. MFA, Esko K. Mäkelän kokoelma.

JULKISIVU LÄNTEEN

LEIKKAUKSIA

↑ Piirustukset on päivätty 4.4. 1964.
MFA, Esko K. Mäkelän kokoelma.

2.4 Myöhemmät vaiheet

Muutokset toiminnassa

Rakennuksessa toimi tupakkatehdas ja Amer-Tupakka Oy:n pääkonttori vuodesta 1955. Toiminnan laajennuttua ja tupak-kayhtiön muututtua monialaiseksi Amer-yhtymäksi muutettiin pääkonttori Käpylään vuonna 1987. Tupakkatehtaan toiminta jatkui kuitenkin tiloissa aina vuoteen 2004, jolloin yhtymä luopui tupakkateollisuudesta kokonaan. Toimistotiloissa ja tehtaan vanhoissa tuotantotiloissa on sittemmin jatkunut toimisto- ja pienteollisuustoiminta, joka tänä päivänä palvelee useita käyttäjiä. Ravintolatoiminta on jatkunut rakennuksessa alkuperäisellä paikallaan läpi vuosikymmenten, ja alun perin tehdasyhteisöä palvellut ruokala on nykyään yleisölle avoin lounasravintola.

Muutokset rakennuksessa

Haettujen rakennuslupien perusteella rakennukseen on tehty lukuisia muutoksia vuosikymmenten aikana. Pääosin muutokset ovat olleet pienehköjä ja luonteeltaan teknisiä, ja ne ovat liittyneet rakennuksen käyttöön rakennuksen ulkonäköä juurikaan muuttamatta. Merkittävät muutokset, kuten toimisto-osan laajennus, ovat tehtaan alkuperäisen arkkitehtisuunnittelijan Esko K. Mäkelän suunnittelema. Myöhempiä muutoksia 1990-luvun alkuun saakka ovat suunnitelleet Mäkelän kuoleman vuonna 1968 jälkeen toimiston työtä jatkaneet Timo Jokinen ja Jussi Tanska. Tämän jälkeen muutossuunnittelijoita on ollut useita, mutta muutokset ovat olleet vähäisiä. Tehdas- ja toimistorakennusta koskevia rakennus- ja toimenpidelupia on rakennusvalvonnan tietojen mukaan haettu 1950-luvulla kaksi, 1960-luvulla 13, 1970-luvulla kaksi, 1980-luvulla kuusi, 1990-luvulla neljä ja 2000-luvulla tähän päivään mennessä 11 kappaletta. Osa 2000-luvun lupa-asioista liittyy tehdasalueen apurakennusten purkamiseen.

Alkuperäinen tehdasrakennus toimistoineen valmistui vuonna 1955. Toimisto-osaa korotettiin hiukan vuonna 1961. Merkittävien muutosvaihe oli, kun toimisto-osa laajennettiin nykyiseen mittaansa pääosin vuonna 1965, jolloin nykyinen, saunaosastoinen 5-kerroksinen toimisto-osa rakennettiin ja alkuperäisen ja uuden toimisto-osan välille muodostettiin valopiha. Rakennuslupa laajennukselle haettiin vuonna 1964. Tältä ajalta myös toimisto-osan aulan ja porrashuoneen nykyinen ilme on pääosin peräisin. 1980-luvun alussa tehdasta saneerattiin, ja vuonna 1982 haetun rakennuslupan mukaan hallin päälle rakennettiin kookas ilmanvaihtokonehuone. Tehdasta laajennettiin etelään päin vuonna 1986 haetun rakennuslupan perusteella, jolloin tehtaan perälle rakennettiin myös osittainen toinen kerros. Siihen liittyi uusi kierreporras tehdashallin puolella ja poistumisporras rakennuksen ulkopuolella tehtaan päädyssä. 1990-luvun taitteessa toimisto-osan viidenteen kerrokseen saunaosaston jatkoksi rakennettiin uusi ilmanvaihtokonehuone ja virkailijoiden ruokala nykyisen ravintolan yläpuolella muutettiin toimistokäyttöön. Korotuskerros ravintolan yläpuolella oli todennäköisesti tehty jo 1960-luvun puolivälin paikkeilla. 2000-luvun muutoksista merkittävimmät ovat automyymälää varten tehty käyttötarkoituksenmuutos vuonna 2006 sekä toimisto-osan aulan sisätilamuutos vuonna 2015. Tehdashallissa on tehty vähäisempiä tilajaon muutoksia 2000-luvulla. Vuonna 2019 haettiin rakennuslupa kahden uuden sisäänkäynnin järjestämiseksi tehdashallin länsisivulle, mutta muutosta ei toteutettu.

Tehdasosan ikkunat on vaihdettu tuntemattomassa vaiheessa vaakapuitteellisista ikkunoista nykyisiin ikkunoihin, joista vaakapuite puuttuu. Julkisivupinta ikkunoiden ala- ja yläpuolella näyttää valokuvien perusteella olleen tumma ja tasainen nykyisen vaalean

↑ Rakentumisen vaiheet.

- Alkuperäinen tehdas 1955
- Toimisto-osa 1965
- IV-konehuone 1982
- Tehdashallin laajennus 1986
- IV-konehuone 1989

Kaavion pohjana on muutoslupaasiin liittyvä asemapiirros 15.11.2023, Hila Arkkitehdit Oy. KOy Amerin yritystalo.

profiilipellityksen sijaan. Alun perin julkisivussa korostuivat vaaleat, pystysuuntaiset tiiliosat, jotka jatkuvat sahanterämäisesti viistottuina kattolinjan yläpuolelle, ja väritys oli nykyistä kontrastisempi. Suoraan tehdashalliin johtava sisäänkäynti tasanteineen on myöhempi lisäys aikaisintaan 1990-luvulta. Paikalla oli alun perin ikkuna. Sisätiloja on muutettu ja pintoja uusittu käyttäjien ja tarpeiden muuttuessa, mutta erityisen hyvin säilyneitä tiloja ovat alkuperäisen tehdasosan porrashuoneet ja aula sekä tilajaltaan edellä mainittujen lisäksi toisen kerroksen ruokala. 1960-luvun toimistolaajennus on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä erityisesti aulan ja porrashuoneiden osalta, mutta myös tilajako käytävineen ja valopihoineen on pääpiirteissään alkuperäinen.

Tupakkatehtaan alue on pienentynyt 1990-luvun alun ja edelleen vuoden 2011 asemakaavamuutoksen ja ympäristön kerrostalovaltaisen asuinalueen rakentamisen myötä, ja tehdasalueeseen kuuluneita lukuisia varastorakennuksia on purettu erityisesti 2010-luvulla. Valmisteilla olevan kaavoitushankkeen tarkoituksena on täydentää aluetta edelleen asuinkerrostaloilla. Toimisto-osan edustalla oli 1970-luvulta alkaen Amerin omistukseensa hankkima Wäinö Aaltosen kubistinen, Aleksis Kiveä esittävä pronssiveistos, joka vuonna 2009 myytiin Gösta Serlachiuksen taidesäätiölle ja siirrettiin Mäntän keskustorille.²³ Aaltonen oli suunnitellut veistoksen jo 1930-luvun taitteessa Helsingin rautatientorin muistopatsaskilpailuun, ja se valettiin alkuperäistä kokoa pienempänä, runsaan metrin korkuisena, 1950-luvulla.

23 Wäinö Aaltosen Kubistinen Kivi Mänttään, 2009.

Lähialueen kehittyminen ilmakuvissa 1930–2024

1932

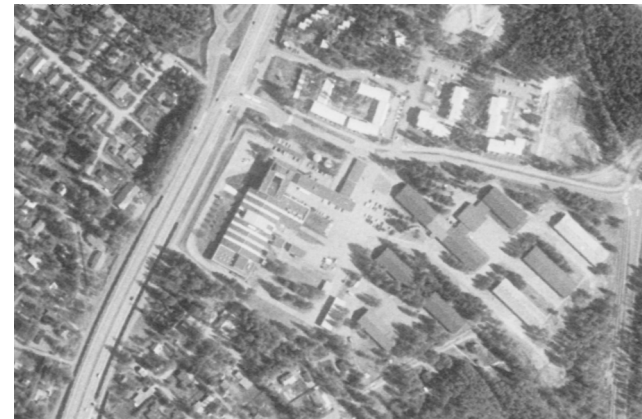
↑ Ennen tupakkatehtaan rakentamista alue oli viljelymaata. MML.

1965

↑ Vuoden 1965 ilmakuvassa tehtaan laajennus, eli uusi toimisto-osa on juuri valmistunut. Kuvan yläosassa näkyy henkilökunnan asuntoja. MML.

1996

↑ Tehdasalue on 1990-luvulla pääosin saman laajuinen kuin vuonna 1965. Ympäristöön on rakennettu merkittävä määrä asuinrakennuksia. Tehdshallia on jatkettu etelään ja katolle on tehty IV-konehuone. MML.

2009

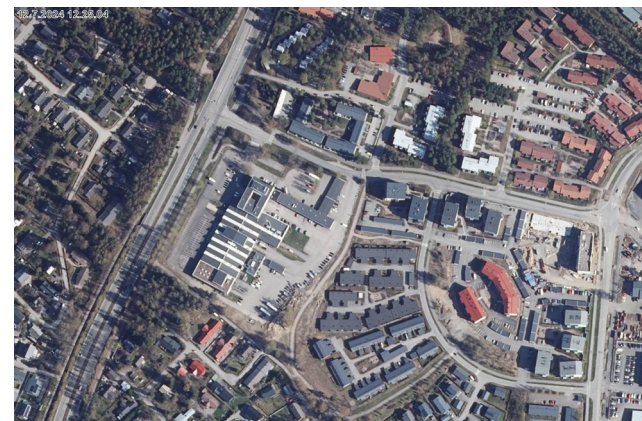
↑ Alue on täydentynyt edelleen asuinrakentamisella erityisesti koillisessa Amerintien ja Korvenrannantien kulmassa. MML.

2015

↑ Kaavamuutos 2011 mahdollisti asuinalueen rakentamisen entisen tehtaan varastoalueen paikalle, josta rakennukset on pääosin purettu. Tehtaan kaakkoispuolelle on rakennettu pientalokortteli, ja ensimmäiset asuinkerrostalot Bostoninkaarella ovat harjakorkeudessaan. MML.

2024

↑ Bostoninkaaren alue on lähes valmis. Sitä erottaa entisestä Amerin tehdasalueesta kapea viheralue ja kevyenliikenteenväylä. MML.

3. Nykytila

Amerin yritystalo pihapiireineen on katselmoitu ja valokuvattu kesäkuussa 2024. Sisä- ja ulkotilojen nykytila on esitetty tässä kappaleessa selostuksin ja dokumentointivalokuvin. Sisätilat, julkisivut ja kaupunkikuva on kuvattu omissa alaluvuissaan. Sisätilojen osalta rakennuksen toimisto-osa ja tehdasosa on kuvattu erikseen. Tilojen esittely on jaettu tilakokonaisuuksiin, joissa on toistuvat samat suunnitteluperiaatteet ja pintamateriaalit. Tehdasrakennuksen sisätiloja ei voitu dokumentoida valokuvin tilojen nykyisen käyttäjän toiveesta. Valokuvauspaikat on esitetty kaavioissa.

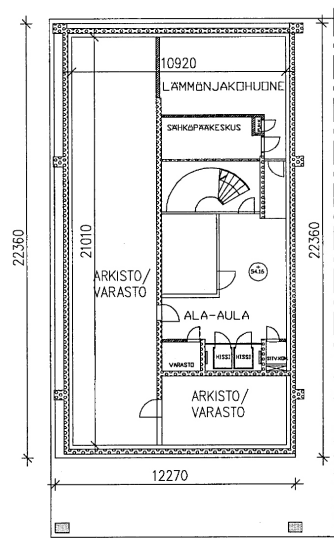
! Kaavion pohjana on muutoslupaan liittyvä asemapiirros 15.11.2023, Hila Arkkitehdit Oy. KOy Amerin yritystalo.

- Toimisto-osa
- Tehdasosa

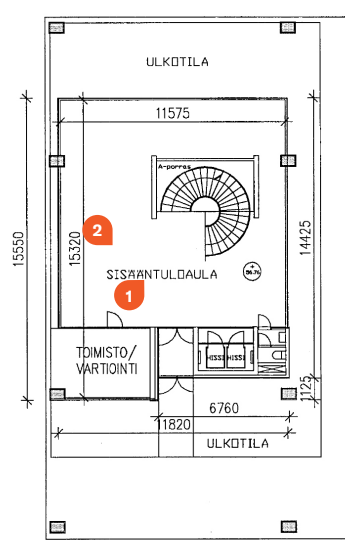

Nykytilapiirustukset, toimisto-osa

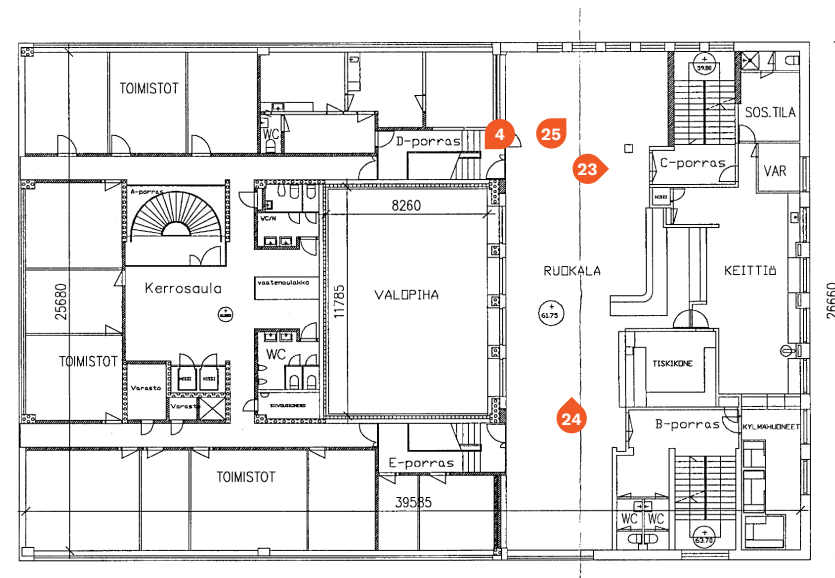
! Pohjapiirustus vuodelta 2012 vastaa pääosin nykytilannetta. Käyttötarkoituksen muutokseen liittyvä pohjapiirustus 31.8.2012, Empumpi Oy. KOy Amerin yritystalo.

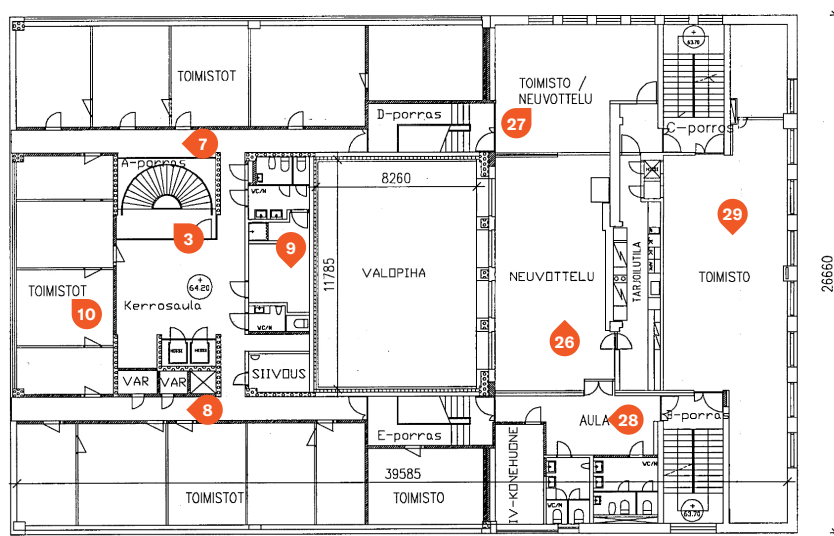
KELLARI

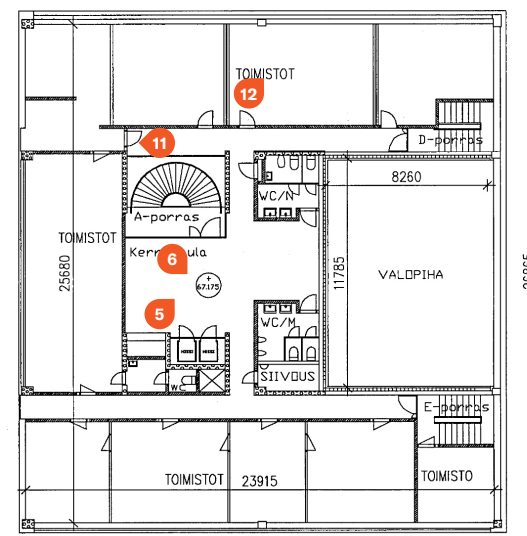
1. KERROS

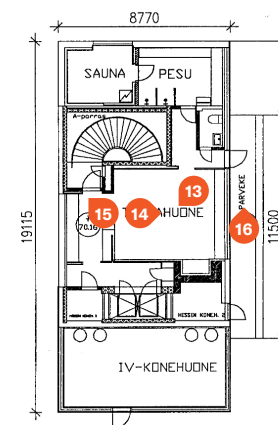
2. KERROS

3. KERROS

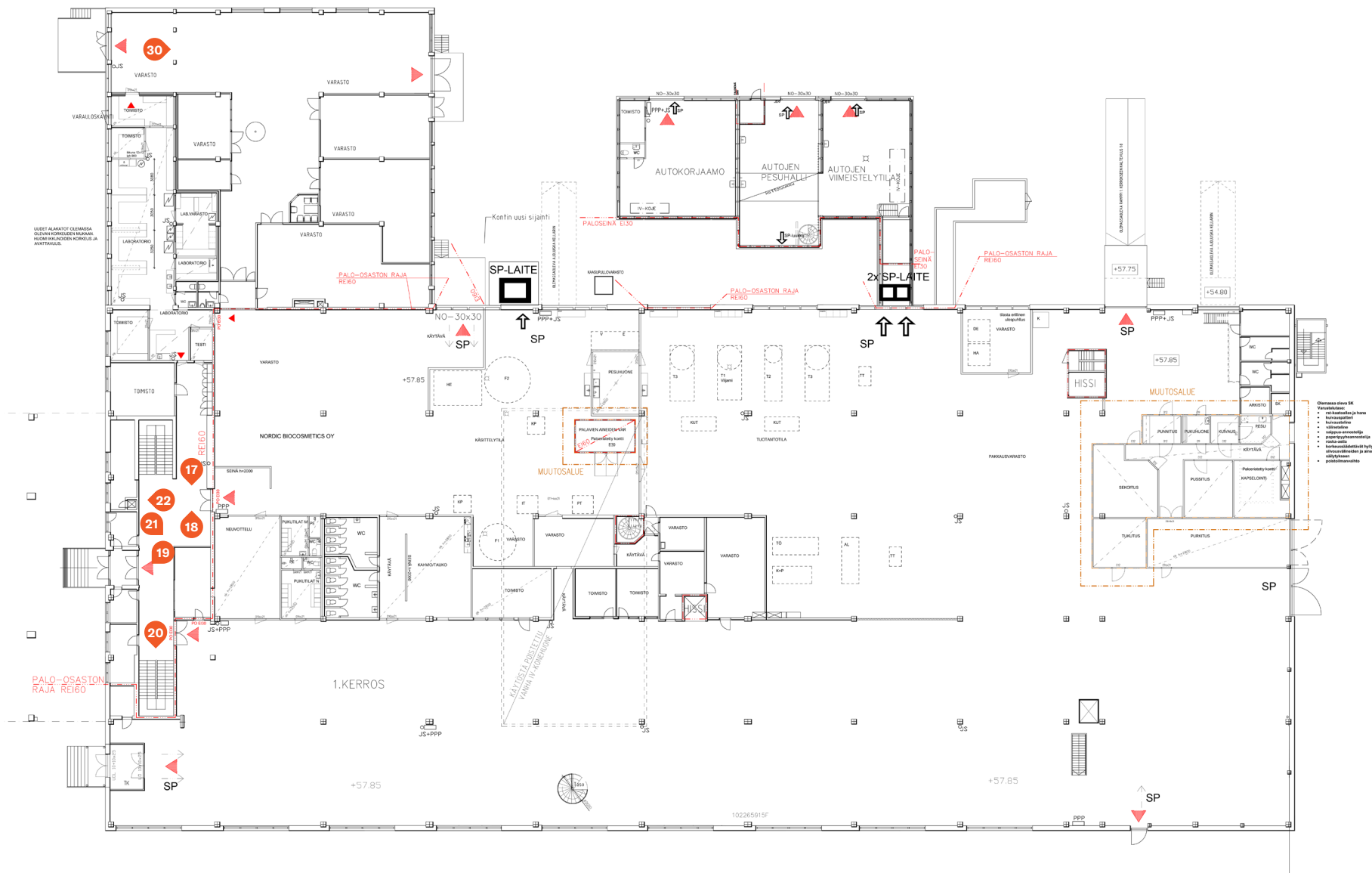

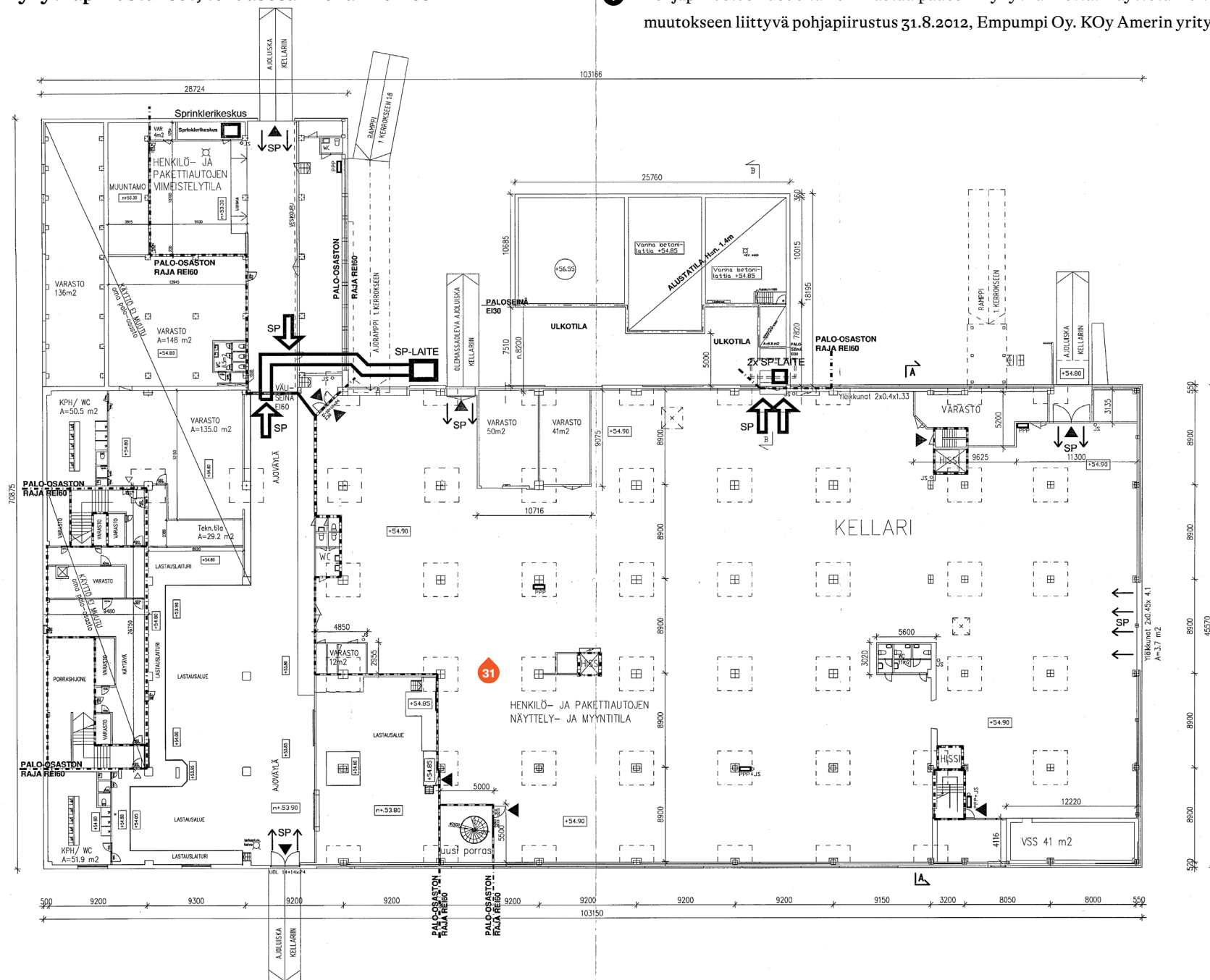
4. KERROS

5. KERROS

! Pohjapiirustus vuodelta 2023 vastaa pääosin nykytilannetta. Muutoslupaan liittyvä pohjapiirustus 15.11.2023, Hila Arkkitehdit Oy, KOy Amerin yritystalo.

3.1 Sisätilat

Toimisto-osa

PÄÄAULA JA PORRASHUONE, 1. KRS

Pääaula käsittää itse aulan lisäksi tuulikaapin ja vahtimestarin huoneen sen vieressä. Aulaan liittyy lisäksi avoimesti yläkerrokseen johtava porras, kaksi hissiä ja pieni wc-tila. Aulan nykyasu on pääosin alkuperäisen mukainen. Sitä on uudistettu vuonna 2015 alkuperäistä ilmettä palauttaen, jolloin muun muassa myöhemmin lisättyjä väliseiniä poistettiin. Sisäänkäynnin yläpuolelle lisättiin valkoinen alakattolevytys valaisimineen. Mäntypaneelipaneelikatot ja ilmeeltään kevyet lasiseinät sekä tumma graniittilaattalattia ovat pääosin alkuperäisiä. Erityisesti mainittava yksityiskohta ja säilytettävä ominaispiirre ovat kattopanelointiin sovitettut, laattikomaiset valaisimet paneelijakoa noudattavine häikäisysojineen. Samanlaiset valaisimet on myös katoksen alapinnassa aulan ulkopuolella. Tuulikaappiin on lisätty kuramatto vuonna 2015.

Porrashuone yhdistyy lasiseinien välityksellä osaksi kerrosaulaa ja toimistokäytävää. Betonista paikalla valettu kierreporras ja porrastasanteet on päällystetty vihreällä kokiattiamatolla, joka lienee uusittu, mahdollisesti alkuperäisen mallin mukaan. Mustaksi maalattu teräskaide on alkuperäinen. Musta muovinen käsijohde lienee uusittu, mutta se noudattaa portaan ja kaiteen minimalistista ilmettä. Portaan yläpuolella on rakennuksen katon päälle kohoava viisto kattoikkuna.

→ Toimisto-osan aulaa ympäröi ilmeeltään keveät lasiseinät. Paneelikatto integroituine valaisimineen on alkuperäinen. Aulaa on uudistettu vuonna 2015.

→ Sisäänkäynnin yläpuolella oleva valoelementtiä lukuun ottamatta aulan ilme on säilynyt 1960-lukulaisena.

→ Toimisto-osan porrashuone kierreportaineen on hyvin säilynyt. Teräskaitteessa on muovinen käsi-johde ja ilmeeltään kevyessä, paikalla valetussa betoniportaassa tekstiilimattopinta.

→ Symmetrisesti valopihan molemmiin puolin sijoitetut sivu-portaat yhdistävät tehdasosaa ja toimistolaajennusta toisessa ja kolmannessa kerroksessa. Portaassa kaitteineen on voimakkaan graafinen ja selkeä ilme.

KERROSAULAT JA KÄYTÄVÄT, 2.–4. KRS

Toimisto-osan tilarakenne perustuu keskelle sijoitettuun kerrosaulaan, jonka yhdellä sivulla on porrashuone, sitä vastapäätä hissit ja aulan kulmissa wc-tilat, joiden välillä on valopihaa vasten naulakko. Toimistohuoneet kiertyvät aulan ympärille sen kolmella sivulla. Toimistohuoneita reunustaa kummallakin sivulla käytävä, joka yhdistyy toisesta päästään sivuportaikkoihin ja toisessa päässä korkea ikkunan kautta ulkotilaan. Pohja toistuu lähes samanlaisena toisessa, kolmannessa ja neljännessä kerroksessa. Kolmannessa kerroksessa naulakon paikalle on rakennettu myöhemmin taukotila keittiöineen, joka materiaaleiltaan ja kalusteiltaan poikkeaa selvästi rakennuksen alkuperäisestä minimalistisesta linjakkuudesta. Kerrosaulojen ja toimistokäytävien toistuvia, alkuperäisiä materiaaleja ovat latioissa harmaan beige kvartsivinyylilaatta sekä ohuet, lakatut mäntyjalkalistat ja katoissa tumma metallisäle. Valaistus on toteutettu sälekattoon upotetuin valaisinrivistöin, jotka antavat nauhamaisen vaikutelman. Käytävillä valaisinrivi sijoittuu yhdelle puolelle, seinän viereen. Hissien tammiviilupintaiset ovet ja hissfasadi ovat säilyneet alkuperäisinä. Porrashuoneiden vastaisissa lasiseinissä ja lasikehysoivissa on alkuperäinen, aikakaudelle tyypillinen turvalasitus, jossa on harvaan asetellut, pystysuuntaiset metallilangat. Alkuperäiset teräslasiovet on saranoitu kattoon ja lattiaan. Lasitiili-ikkunoihin liittyy laatoitetut ikkunapenkit, joiden etureunassa on puulista.

→ Toimisto-osan porrashuone rajautuu kevein lasiseinien kerrosaulaan ja toimistokäytävään. Alakattojen tummat metallisäleet ja huolellisesti istutetut valaisinlinjat ovat alkuperäiset, valonlähteitä on uusittu.

→ Kerrosaulat toistuvat lähes samankaltaisina. Aula rajautuu valopihaan, josta luonnonvalo on tuotu sisään lasitiilisten nauhaikkunoiden kautta.

↑ Toimistokäytävät toistuvat lähes samantyyppisinä toisessa, kolmannessa ja neljännessä kerroksessa. Luonnonvalo tulee käytävän päihin sijoitetuista korkeista ikkunoista ja kulkeutuu lasiseinän porrashuoneen läpi myös kerrosaulaan.

↑ Toimistokäytävien pintamateriaalit toistuvat samantyyppisinä. Lattioissa on harmaa linoleumimatto, katoissa alkuperäinen metallisäle ja seinät on maalattu valkoiseksi. Käytävien sivulla kulkee rakennukselle ominainen yhtenäinen valaisinrivistö.

↑ Kolmannen kerroksen aulaan, wc-tilojen väliin on oletettavasti jälkikäteen rakennettu taukotila keittiöineen.

TOIMISTOTILAT, 2.-4. KERROS

Toimistot sijoittuvat kerrossaulan ympärille rakennuksen kolmelle julkisivulle. Toimistoissa on valkoiseksi maalatut seinät ja tavallisesti sileät, valkoiset levyalakatot. Kalustus on tyypillistä, nykyaikaista toimistokalustusta ja loisteputkityyppiset valaisimet ovat uudehkoja. Ikkunat on uusittu alkuperäistä puitejako vastaan lämpölasillisilla kiinteillä sekä sisään avautuvilla ikkunoilla. Kookkaat, kiinteät ikkunat ovat valkoisia ja kapeammat, avautuvat ikkunat harmaita ja metallikarmisia. Neljännen kerroksen itä- ja pohjoissivuilla toimistotilojen materiaalit poikkeavat muista tiloista. Kolmannen kerroksen neuvottelutilojen tapaan niitä on korostettu puupinnoin: katossa on mäntyrimoitus, johon valaisimet on upotettu sekä lattiassa mosaiikkiparkettia. Osa nykyisistä parkettilattioista on uudempia ja eri tyyppiä. Alkuperäisissä kiintokalusteissa on tammiviilupinta.

→ Toimistotila kolmannen kerroksen pohjoissivulla. Ikkunat on uusittu alkuperäistä puitejakoa noudattaen.

← Neljännessä kerroksessa itäinen toimistokäytävä päättyy poikkeuksellisesti avoimeen toimistotilaan. Liimattu mosaiikkiparketti voi olla alkuperäinen.

→ Neljännen kerroksen itäsivulla on kokoustiloja, joissa sisustus on muita toimistotiloja juhlavampi. Rimakatot sekä osa kiintokalusteista on alkuperäisiä. Lattiat on pääosin uusittu.

SAUNAOSASTO, 5. KERROS

Viidennessä kerroksessa on saunaosasto sekä myöhemmin rakennettu ilmanvaihdon konehuone. Kerrosaulan sijaan porras johtaa pukeutumiseetiseen, josta on kulku myös pieneen hissiaulaan. Eteisestä kuljetaan takkahuoneeseen, josta on kulku pesu- ja saunatilaan sekä pitkänomaiselle avoparvekkeelle, josta on näkymä tehdashallin yli kohti etelää. Saunatilat ovat säilyneet pitkälti alkuperäisinä pintamateriaaleja ja ovia myöten. Löylyhuoneen ja pesutilan pintoja on uusittu. Takkahuoneen vaaleat puupaneelipinnat seinissä ja katossa ovat mahdollisesti alkuperäisiä, samoin tummaksi poltetusta, matalasta tiilestä muurattu avotakka taustaseinineen. Keittiö on mahdollisesti 1980- tai 1990-luvulta. Lattiassa on myöhempi, tyyliltään muista materiaaleista poikkeava kirjava parketti. Parvekkeen puukaide on oletettavasti alkuperäinen, mutta kaipaa kunnostusta. Välioivet ja parvekkeen ovi ovat alkuperäisiä puuovia. Hauskana yksityiskohtana porrashuoneesta pukutilaan johtavassa liukuovessa on säilynyt luultavasti alkuperäinen teksti ”varattu”.

→ Saunatiloissa on runsaasti puupintaa ja oleskelutilassa komea, tummalla tiilellä verhottu takkaseinä.

→ Takkahuoneen keittiö on myöhempi lisäys. Lattiaa lukuun ottamatta pinnat ovat säilyneet hyvin.

↑ Pukuhuonetta porrastanteesta erottavassa alkuperäisessä liukuovessa on ulkopuolella teksti "varattu", joka näkyy oven ollessa kiinni.

↑ Oleskelutilan parveke on autenttinen, mutta vailla kunnostusta. Lasitiili-ikkunan takana on wc.

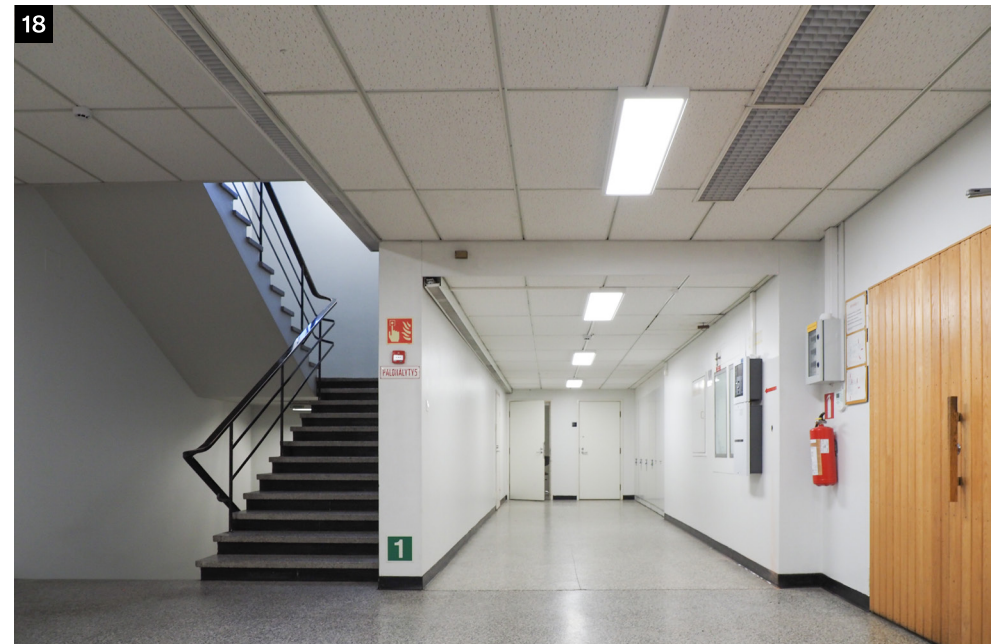
Tehdasosa

PÄÄAULA JA PORRASHUONEET

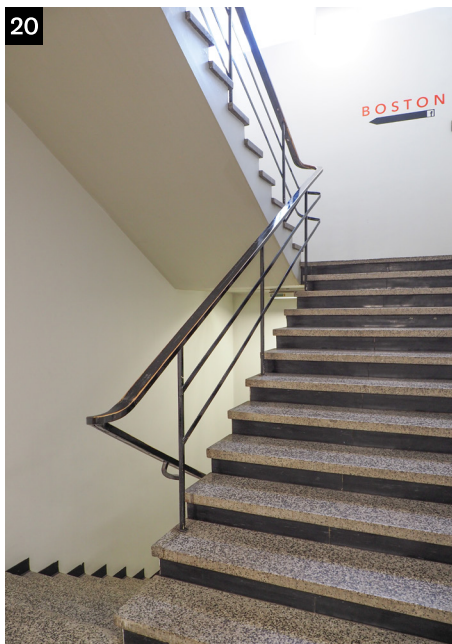
Pääaulaan liittyy pääsisäänkäynnin tuulikaappi, toimistotiloja sekä vahtimestarin tila, jossa on sisäikkuna ja vastaanottoluukku aulaan. Lattia on harmaata mosaiikkibetonia, joka on jaettu kenttiin ohuin sinkkilistoin, seinät on maalattu valkeiksi ja katto levytetty kauttaaltaan valkoisella akustiikkalevyllä. Jalkalistat ovat korkeita, mustia kumilistoja. Aulasta hallintotiloihin ja tehdashalliin johtavat ovet ovat pystypaneloituja, lakattuja puuovia. Tuulikaapin ja aulan välinen järeä puurakenteinen lasiseinä on poikkeuksellisen komea ja korostaa alkuperäisen pääsisäänkäynnin arvokkuutta. Entisen läpivalaisuhuoneen edustalle seinälle on jätetty laitteistoa muistuttamaan tehtaan historiasta.

Porrashuoneet ovat säilyneet pääosin alkuperäisinä. Porrasanteet ja askelmat ovat harmaata mosaiikkibetonia, joka tasanteilla on jaettu kenttiin ohuin sinkkilistoin. Jalkalistat ovat mustia kumilistoja. Ylätasanteella katoissa on sama tumma metallisälepinta kuin 1960-luvun toimisto-osassa, ja se lienee samalta ajalta. Katon sivulle on integroitu myös toimisto-osassa toistuva nauhamainen valaisin. Myös ylätasanteen lattiamateriaali, beige kvartsvinyylilaatta osoittaa sen yhteyttä 1960-luvun laajennusvaiheeseen. Portaon ilmeeltään kevyt, vaakasuuntainen teräskaide kiiltävän mustaksi käsiteltyine puisine käsijohteineen on myös alkuperäinen ja hyvin säilynyt. Porrasaulaan liittyy toisessa kerroksessa ravintolaa palveleva wc-tila. Porrashuoneeseen liittyvät väliovet ovat pääosin alkuperäisiä puuovia pukinsarvityyppisine heloituksineen. Myös portaan vaaleaksi maalatut puuikkunat ovat alkuperäiset heloituksineen.

→ Aulan puupaneloidut ovet viestivät tilan korkeasta hierarkkisesta asemasta. Aulasta kuljetaan tehdassaliin sekä pääoven molemmin puolin sijoitettuihin toimistoihin.

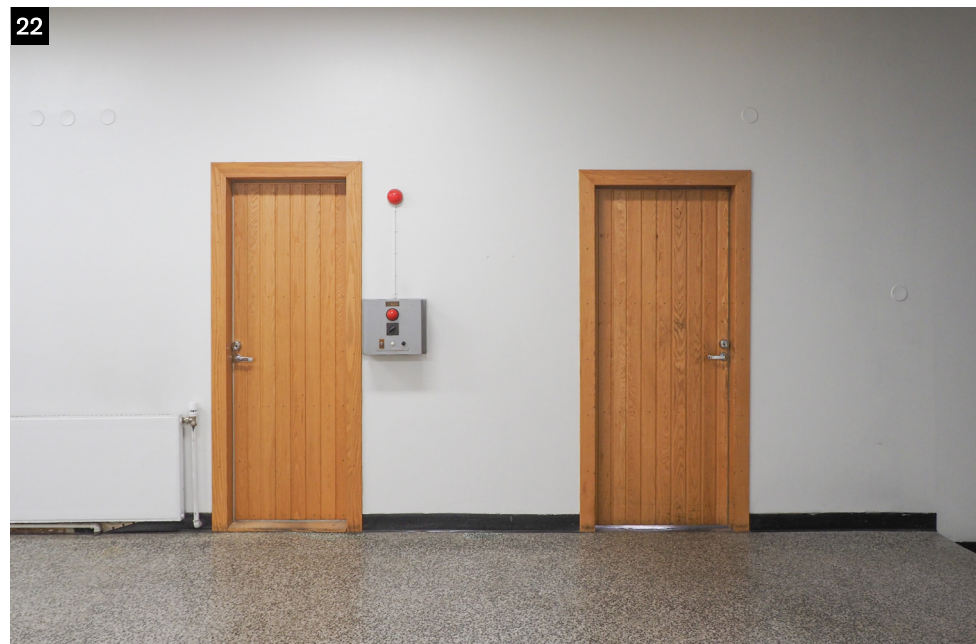

→ Aulan vaihtuva lattiamateriaali viestii tilajaon muutoksesta. Mosaiikkibetonipintainen porras kaiteineen on alkuperäinen. Katon pintamateriaali on myöhempi.

← Pääsisäänkäynti
jykevine lasiseini-
neen on poikkeuk-
sellisen komea.

→ Aulassa on
ikkunallinen vahti-
mestarin tila vas-
taanottoluukkui-
neen.

← Portaassa on
mosaiikkibetoni-
askelmat ja pui-
sella käsijohteella
varustettu siro
teräskaide.

→ Aulan seinälle
on jätetty läpiva-
laisuhuoneeseen
liittyvää tekno-
logiaa. Läpivalai-
sulla ehkäistiin
varkauksia.

RAVINTOLA, 2. KERROS

Ravintola on pitkänomainen tila, joka ulottuu rakennuksen läpi ja rajautuu valopihaan. Keittiö ja tarjoilualue ovat tilan sivuilla. Ruokala yhdistyy päästään tehtaan porrashuoneeseen, ja molemmat tilaan johtavat ikkunalliset, vasikalliset puuovet ovat alkuperäiset. 1960-luvun toimistolaajennus yhdistyy ruokalaan kahden symmetrisesti valopihan sivuille sijoitetun porrashuoneen kautta. Tilajako on pääosin alkuperäinen ja peräisin tehtaan ensimmäisestä rakennusvaiheesta. Alkuperäisiä pintamateriaaleja ja kalustusta ei ole säilynyt.

→ Ravintolasalin ikkunat antavat valopihalle.

← Saliin johtavat kehysovet ovat alkuperäiset.

→ Ravintolan sisustus on moderni.

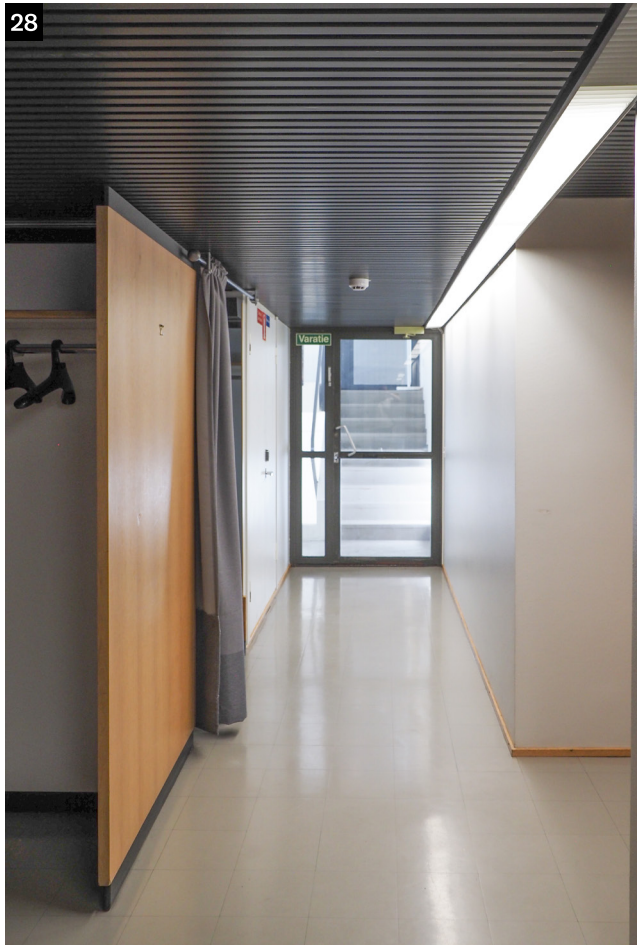
TOIMISTO- JA NEUVOTTELUTILAT, 3. KERROS

Ravintola ja keittiön yläpuolelle sijoittuvien toimisto- ja neuvottelutilojen kokonaisuuteen kuuluu kahteen osaan jaettu toimistovyöhyke, kaksi kookkaan tammiliukuoven avulla toisiinsa yhdistettävää neuvottelutilaa sivukeittiöineen sekä kokonaisuutta palveleva aula wc-tiloineen. Neuvottelutilat ovat juhlat, ja niiden hierarkkista asemaa on korostettu puupinnoilla. Päätiloissa on mäntyrimakatot, mosaiikkiparkettilattiat ja valkoiseksi maalatut seinät. On mahdollista, että katto- ja lattiapinnat ovat alkuperäiset ja 1960-luvulta. Pinnat ovat hyväkuntoisia, ja niitä on mahdollisesti kunnostettu tai uusittu. Eteläistä toimistovyöhykettä on uudistettu hiljattain tilajaon ja pintojen osalta, ja nykytilanteessa tilat ovat avarat ja seinät ja katot valkoiset. Tiloissa on laminaattilattia. Vuoden 2012 pohjapiirustuksesta poiketen kookkaasta, yhtenäisestä tilasta on erotettu läntinen nurkka erilliseksi huoneeksi. Tilajakoa on muutettu jo aiemmin, ainakin vuonna 1989, jolloin nykyisen avoimen toimistotilan paikalle muodostettiin rivi erillisiä huoneita. Tilojen yhteisessä aulassa on käytetty muualla toimisto-osan auloissa ja käytävillä esiintyviä materiaaleja: vaalean beigeä kvartsivinyyliä lattioissa ja katossa lähes mustaa metallisälettä. Aulaan ja neuvottelutiloihin liittyy tammiviilupintaisia kiintokalusteita, mikä on toistuva ominaispiirre rakennuksen arvokkaimmissa tiloissa.

→ Neuvottelutilojen pintamateriaalit kertovat tilan korkeasta asemasta rakennuksen tilojen joukossa.

→ Tiloissa on mäntyrimakatto ja tamminen mosaiikkiparketti.

↑ Nevottelu- ja toimistotilojen
aulassa toistuvat samat mate-
riaalit kuin kerrosauloissa ja
käytävillä.

↑ Eteläsivun toimistotiloja on
uudistettu hiljattain, ja ne ovat
ilmeeltään hyvin vaaleat.

TEHDASSALI JA APUTILAT

Tehdassalissa tilajako on muuttunut eri vaiheissa käytön asettamien tarpeiden mukaan. Nykytilanne on pääosin vuoden 2007 vaiheilta, jolloin tilat sekä ensimmäisessä kerroksessa että kellarissa remontoitiin autokauppaa varten. Pieniä muutoksia, kuten osittaisia väliseiniä on rakennettu myös tämän jälkeen ja vielä 2020-luvulla. Pääosa tehdassalista on edelleen avointa, yhtenäistä tilaa, jonka keskelle asettuu pitkänomainen apu- ja hallintotilojen vyöhyke sosiaali- ja varastotiloihin ja kokoushuoneeseen. Salin perällä, 1980-luvulla rakennetussa laajennusosassa on parvimainen toinen kerros, johon johtaa kevytrakenteinen porras. Lattiat ovat pääosin massapinnoitettu betonia, seinät valkoiseksi maalattuja ja pilarit alaosaan vaalean oranssin väriset. Katon ilmeeseen vaikuttaa oleellisesti betonisen arinarakenteen muodostama järeä ruudukko, jonka lautamuottipinnat on maalattu valkoiseksi. Betoniarinan alla kulkee ripustettuna valaisinkiskot ja kookkaat, maalaamattomat ilmanvaihtokanavat. Rakennuksen muista tiloista poiketen talotekniikka on uusittu lämpöpattereita myöten. Tehdassalin suora sisäänkäynti ulkoa lasiseinäisine tuuli-kaappeineen on myöhempi lisäys.

TYÖPAJASIIPPI

Tehtaan työpajasiipi on käytössä sosiaalitoimen operoimana työtoimintakeskuksena. Tilakokonaisuuteen kuuluu verstaas- ja työpajatiloja toimisto-, varasto- ja wc-tiloihin. Tilajakoa ja pintoja on uusittu. Osassa tiloja on säilynyt alkuperäinen pölkkylattia.

↓ Työpajasiivessä on säilynyt vanhaa pölkkylattiaa. Muuten tiloja on uudistettu.

KELLARI

Tehdasosan kellari on käytössä varastotilana. Matalahkoa tilaa rytmittävät jykävät betonipilarit ensimmäisen kerroksen tapaan. Pääosa kellarista on yhtenäistä, avointa tilaa, mutta sinne on sijoitettu myös erillisiä varastohuoneita, teknisiä aputiloja ja sosiaalituloja. Lattia on pääosin betonia ja lautamuottipintaisten betonikatot, seinät ja pilarit maalattu pääosin valkoiseksi. Kellariin on ajoyhteys luiskaa pitkin tehtaan itäpuolelta. Kellarin aputiloissa on säilynyt alkuperäisiä materiaaleja, kuten puuväliovia, kylpyhuonelaatoituksia ja liitepattereita.

↓ Tehdasosan kellari on matalaa, pääosin varastona käytettävää tilaa.

3.2 Julkisivut, tehdasosa

SOKKELI

Sokkelit ovat pääosin hyvin matalat. Ne ovat harmaaksi maalattua, muottipintaista betonia. 1980-luvun laajennusosassa sokkelit ovat betonielementtejä samalla pintakäsittelyllä.

JULKISIVUT

Julkisivut ovat pääosin puhtaaksimuurattua kalkkihiekkatiiltä harmain saumoin. Ikkunakenttien yhteydessä, laajennuksen yläosassa ja ilmanvaihdon konehuoneissa on pystysuuntainen, vaaleanharmaaksi maalattu profiilipeltipinta. Työpajasiiven päädyssä on oletettavasti alkuperäinen roiskerappaus, joka oli julkisivupinta koko alkuperäisessä toimisto-osassa ennen laajennuksen rakentamista. Rakennus on hyvin monimuotoinen, ja eri osissa on käytetty vähemmässä määrin myös muita materiaaleja, kuten tummanruskeaa profiilipeltiä.

OVET JA IKKUNAT

Ikkunat ovat pääosin lämpölaselementtejä, ja niitä on sekä kiinteitä että avattavia. Ikkunoissa on pääosin vaaleanharmaa maali-pinta. Ikkunat on uusittu pääosin vanhaa puitejakoa noudattaen. Tehtaan nauhamaiset ikkunarivistöt oli alun perin jaettu vaaka-puitteella nykyistä pienempiin ruutuihin. Ovet ovat eri-ikäisiä ja erityyppisiä. Pääsisäänkäynnillä on komea ikkunallinen puuke-hysovi, johon liittyy sivu- ja yläikkunat. Ovi vaikuttaa alkupe-räiseltä, ja sitä on kunnostettu. Ovesa on kupariset potkupellit. Tehdassaliin johtava, harmaaksi maalattu teräs-lasirakenteinen ulko-ovi pohjoispäädyssä on myöhempi lisäys. Lisäksi on erilaisia profiilipeltijulkisivuun liittyviä ovia vastaavalla pinnalla sekä tavaraliikenteeseen liittyviä nosto- ja järjestelmäovia.

KATTO

Rakennuksessa on pääosin loiva harjakatto, jossa vesikatteena on huopa. Katon reunapellitykseen on integroitu ulkopuolinen vedenpoisto syöksytorvineen.

KATOKSET, PORTAAT JA LUISKAT

Julkisivuihin liittyy erilaisia betoni- ja teräsrakenteisia lastausta-soja ja katoksia erityisesti tehtaan itäisivulla. Pääsisäänkäyntiin liittyy betonirakenteinen porras, jossa on tummat kiviaskelmat tummanruskeaksi maalatut putkikaiteet, ja tehdassalin sisään-käyntiin kevyempi teräsrakenteinen porras, jossa on betonilaa-toitetut askelmat ja harmaat teräsputkikaiteet.

→ Tehtaan tunnusomainen saha-laitainen kattomuoto ja rytmikäs julkisivukäsittely Tuusulanväylän suunnasta nähtynä.

↖ Julkisivumateriaaleina toistuvat puhtaaksimuurattu kalkkihiekka-tiili ja vaalea profiilipellitys.

↑ Tehtaan itäpuoli on monimuotoinen. Työpajasiiven päädyssä on luultavasti alkuperäinen roiske-rappauspinta. Lämpökeskusrakennuksen piippu on näkyvä elementti pihapiirissä.

← Työpajaosa on kuntouttavassa verstaskäytössä. Teräsrakenteinen tasanne on myöhempi lisäys.

↑ Tehtaan itäpuolen lisäosia on rakennettu ja yhdistetty eri vaiheissa. Etualalla vasemmalla on tehtaan laajennus vuodelta 1986.

↑ Tehtaan laajennusosassa vuodelta 1986 toistuu samat materiaalit kuin alkuperäisessä osassa. Kuva on itäiseltä julkisivulta.

↑ Tehtaan alkuperäinen
pääsisäänkäynti.

↑ Tehdassalin toinen sisäänkäynti
on myöhempi lisäys.

40

→ Lämpökeskus on kaavailtu purettavaksi. Sen piippu näkyy ympäristössä kauas.

41

→ Tehtaan itäpuolen vaihtelevat apurakennukset on tarkoitus purkaa. Kuvassa on purettava halli.

3.3 Julkisivut, toimisto-osa

SOKKELI

Näkyvää sokkeliä ei ole, vaan lasiseinät ja puupaneelipinnat jatkuvat maanpintaan saakka.

JULKISIVUT

Toimisto-osan julkisivu on ensimmäisen kerroksen osalta teräs-lasirakenteinen ja osin puupaneloitu. Yläkerroksissa on tasainen, vaalea rappauspinta. Julkisivua muodostavat myös sisäänvedetyn alakerroksen kohdalla toimistokerroksia kannattavat kookkaat pilarit, jotka on pellitetty tummalla teräslevyllä.

OVET JA IKKUNAT

Ikkunat ovat pääosin kiinteitä sekä avattavia lämpölasi-ikkunoita metallikarmilla. Käytävien päissä on korkeat, kaksiosaiset ikkunat. Toimistohuoneiden ikkunat on järjestetty nauhamaisiin riveihin, joissa joka toinen osa on kiinteä ja valkoiseksi maalattu ja joka toinen osa avattava ja harmaaksi maalattu. Ikkunat on uusittu vanhaa jakoa noudattaen. Toimisto-osan pääulkko-ovi on kunnostettu vuonna 2015.

KATTO

Rakennuksessa on pääosin tasakatto, jossa vesikatteena on huopa. Portaan päällä on kookas kattoikkuna.

KATOKSET, PORTAAT JA LUISKAT

Sisäänvedettyä ensimmäistä kerrosta kiertää toimistokerrosten muodostama katos, joka on puupaneelipintainen.

↑ Toimisto-osa on osittain tehdasosan päällä, ja se pitää sisällään alkuperäisen toimisto-osan tilat.

← Toimisto-osan pääsisäänkäynti on paneloitu, samoin katoksen alapinta. Kookkaat laatikkomaiset valaisimet ovat alkuperäiset.

← Toimisto-osan ikkunoissa on tunnistettava rytmi ja ilme. Ikkunat on oletettavasti uusittu, ilmeisesti alkuperäistä ilmettä mukailien.

↑ Toimiston laajennus lasitiilisine nauhaikkunoineen yhdistyy tehdasosaan valopihan avulla. Vasemmalla alkuperäisen toimisto-osan seinää ja ravintolan ikkunoita. Alkuperäisen toimisto-osan lisäkerros on 1960-luvun alusta.

3.4 Pihapiiri ja kaupunkikuva

PIHA-ALUEET

Piha-alueet tontilla ovat pääosin asfaltoitua pysäköintikenttää ja pieneltä osin nurmea. Tuusulanväylän puoleisella sivulla ja Amerintien puolella pysäköintiruudut on maalattu suoriin riveihin, kiinteistön itäpuolella pysäköinti on vapaamuotoisempaa. Nurmi- aluetta on lähinnä tontin pohjoisreunalla Amerintien vastaisella sivulla. Tontin reunoilla on korkeita lehtipuita lukuun ottamatta itäistä, kerrostaloalueen vastaista tontin reunaa. Rakennuksen ympäristö tontilla on hyvin avoin. Tontin ulkopuolella pysäköintikenttää rajaa Tuusulanväylästä ja sen vierellä kulkevasta kevyenliikenteenväylästä istutettu puurivi. Tontin etelänurkassa pientaloaluetta vasten on muutamia erillään seisovia puita. Tontti on rajattu verkkoaidalla lukuun ottamatta itäistä piha- aluetta, jossa puistovyöhykkeen reunaan on aseteltu kookkaita kiviä rajan merkiksi ja ajoneuvolla ajon estämiseksi.

NÄKYMÄT YMPÄRISTÖSTÄ

Rakennuksen ympäristö on pääosin avoin, mutta ympäristön kookkaat puut rajaavat näkymiä ympäröiviltä kaduilta tontille. Rakennus on tontin keskellä, ja se jää taemmas katulinjasta. Tuusulanväylää etelästä tullessa rakennus jää osittain piiloon myös melumuurin ja sen taustalla olevien lehtipuiden takia. Avomimmat näkymät tontilla avautuvat idästä, kerrostaloalueen suunnalta ja tontteja erottuvalta hiekkatieltä, joka on kevyenliikenteenväylä. Ympäristön ilme tällä puolen tonttia oli kesken-eräinen aluerakentamisen jatkuessa. Kevyenliikenteenväylältä katsottaessa rakennus on hyvin nähtävissä, mutta varsinaisen tehdasrakennuksen hahmoa on hankala hahmottaa erilaisten siipien ja lisäosien taustalla.

↑ Ortoilmakuva vuodelta 2023. Tuusulan kart-
tapalvelu. MML.

↑ Näkymä tontin pohjoisosasta. Tehdasaluetta rajaa Amerintiestä puistovyöhyke, kevyenliikenteenväylä ja verkkoaita.

↗ Sisäänkäyntiportti Amerintien puolella on kookkaiden puiden katveessa. Rakennus jää piiloon puiden taakse niiden ollessa lehdessä.

→ Idässä tontti rajautuu kapeaan, puuttomaan puistovyöhykkeeseen, joka reunustaa uutta kerrostalovaltaista asuinalueita. Tehdasrakennuksen julkisivu on polveileva ja ilmeeltään sekava lukuisien lisärakennusten takia.

49

50

51

↖ Lämpökeskus piippuineen sekä autotallirakennus kiinteistön itäpuolella on tarkoitus purkaa. Hiekka-pintaisen kevyenliikenteenväylän ympäristössä on väliaikaisuuden tuntua.

↑ Lännessä Tuusulanväylän puolella kiinteistöä erottaa vilkkaasta tiestä melumuuri sekä asfaltoitu kevyenliikenteenväylä sitä reunustavine kookkaine lehtipuineen.

← Etelässä kiinteistön puolella on puita ja pusikoitunutta kasvillisuutta. Aluetta rajaavan verkkoaidan takana on puistomainen kaistale, jossa kulkee kevyenliikenteenväylä. Pientaloalue tulee lähelle tehdasaluetta. Vasemmalla on tehdasrakennuksen päätyseinä, joka kuuluu laajennusosaan 1980-luvulta.

Lähteet

ARKISTOLÄHTEET

Amer-Yhtymän arkisto, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto (ELKA): valokuvia

Arkkitehtuurimuseo (MFA): Arkkitehtitoimisto Esko K. Mäkelän piirustuskokoelma

Helsingin kaupunginmuseo (HKM): valokuvia

Kansallisarkisto, Hämeenlinna (KA): lupapiirustukset 1954

Museovirasto (MV): valokuvia

Tuusulan kunnan rakennusvalvonnan arkisto (RaVa): rakennuslupa-asiakirjat, piirustukset

Tuusulan museo (TMu): valokuvia

KIRJALLISET LÄHTEET

Amer Sportsin verkkosivut. Internetosoitteessa: <https://www.amersports.com/about-us/history/> [haettu 11.7.2024].

Arkkitehtuurimuseo, 2021. Esko K. Mäkelä (Ronja Pihkanen 8.4.2021). Internetosoitteessa: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/esko-k-makela/> [haettu 11.7.2024].

Bahne, E., 1950. *P. C. Rettig ja kumpp. 1845–1945. Suomen tupakateollisuuden vaikeita*. Helsinki: Oy Tilgmann Ab.

Härö, M., 1988. *Tuusulan kunta. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö*. Tuusula: Tuusulan kunta.

Kekola, A., 2017. *Suomi. 100 menestyksen vuotta*. Jyväskylä: Kirjakaari.

Parpola, A., 2022. *Merkkien takana. Amer Sportsin tarina*. Helsinki: Amerin kulttuurisäätiö ja Kustannusosakeyhtiö Otava.

Wäinö Aaltosen Kubistinen Kivi Mänttään. 17.6.2009. Mänttä: Serlachius-museot. Internetosoitteessa: <https://web.archive.org/web/20130424161456/http://www.serlachius.fi/uutiset.php?ai-d=110442&k=105494> [haettu 11.7.2024].

Liite: rakennuslupakronologia

Amerin Yritystalon toimisto- ja tehdasrakennukseen liittyviä rakennus-, toimenpide- ja purkulupia on lukuisia. Huom. vuodesta 2013 alkaen luvan tiedoista ei ilmene, mitä kiinteistön rakennusta lupa koskee. Tuusulan rakennusvalvonnan arkistossa on rakennuslupa-asiakirjoja ja piirustuksia vuodesta 1982 vuoteen 2024 saakka. Vanhemmat lupa-aineistot on siirretty Hämeenlinnan maakunta-arkistoon, jossa on piirustuksia vuodelta 1954, mutta ei laajennusvaiheesta 1964. Kaikkien lupien aineistoja ei löytynyt kummastakaan arkistosta. Osa aineistoista on saatavilla rakennusvalvontapalvelujen sähköisessä palvelussa Lupapisteessä. Luvat on alla esitetty kronologisessa järjestyksessä uusimmasta alkaen rakennusvalvonnan tietojen mukaan.

2024

Rakennuslupatunnus: 24-0054-R

Toimenpide: Rakennuslupa

Hakija: KOy Amerin Yritystalo

Suunnittelija: Hila Arkkitehdit Oy, Sakari Himanen

Huomioita: tehdashallin eteläpään tilajaon muutos

2022

Rakennuslupatunnus: 22-0440-TJ

Toimenpide: Toimenpidelupa, jatko

Hakija: KOy Amerin Yritystalo

Suunnittelija: -

2021

Rakennuslupatunnus: 21-0444-R

Toimenpide: Rakennuslupa

Hakija: KOy Amerin Yritystalo

Suunnittelija: Hila Arkkitehdit Oy, Sakari Himanen

2019

Rakennuslupatunnus: 19-0100-PJ

Toimenpide: Purkamislupa, jatko

Hakija: KOy Amerin Yritystalo

Suunnittelija: -

Rakennuslupatunnus: 19-0085-T

Toimenpide: Toimenpidelupa

Hakija: KOy Amerin Yritystalo

Suunnittelija: Hila Arkkitehdit Oy, Sakari Himanen

Huomioita: ei toteutettu (tehdashallin uudet sisäänkäynnit)

2016

Rakennuslupatunnus: 16-0070-P

Toimenpide: Purkamislupa

Hakija: Kenmore Finland 5 Oy

Suunnittelija: Mika Isoviita

2015

Rakennuslupatunnus: 15-0130-R

Toimenpide: Rakennuslupa

Hakija: Kenmore Finland 5 Oy

Suunnittelija: Esa Sallinen

Huomioita: toimisto-osan aulan sisätilan muutos

2013

Rakennuslupatunnus: 13-0044-R

Toimenpide: Rakennuslupa

Hakija: Kenmore Finland 5 Oy

Suunnittelija: Empumpi Oy, Jouko Keränen

2012

Rakennuslupatunnus: 12-0019-P

Toimenpide: Purkamislupa

Hakija: Suomen Osatontti Ky

Suunnittelija: -

Huomioita: viittä apurakennusta koskeva lupa

2011

Rakennuslupatunnus: 11-0303-R

Toimenpide: Rakennuslupa

Hakija: Kenmore Finland 5 Oy

Suunnittelija: Reijo Rikonen

2007

Rakennuslupatunnus: 07-0259-R
Toimenpide: Rakennuslupa
Hakija: Kenmore Finland 5 Oy
Suunnittelija: -
Huomioita: lupa rauennut

2006

Rakennuslupatunnus: 06-0692-R
Toimenpide: Rakennuslupa
Hakija: Soinitilat Oy
Suunnittelija: -

Rakennuslupatunnus: 06-0091-TIL
Toimenpide: Tilapäinen lupa
Hakija: Kenmore Finland 5 Oy
Suunnittelija: -
Huomioita: lupa rauennut

2000

Rakennuslupatunnus: 00-0348-R
Toimenpide: Rakennuslupa
Hakija: Amer-Tupakka Oy
Suunnittelija: Santtu Mäkelä

1997

Rakennuslupatunnus: 97-0043-T
Toimenpide: Toimenpidelupa
Hakija: Amer-Tupakka Oy
Suunnittelija: Seppo Terho

1991

Rakennuslupatunnus: 91-0658-T
Toimenpide: Toimenpidelupa
Hakija: Amer Yhtymä Oy Amer Tupakka
Suunnittelija: Seppo Terho, Mäkelä Esko K.

1990

Rakennuslupatunnus: 90-0258-R
Toimenpide: Rakennuslupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy
Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Timo Jokinen Ky, Timo Jokinen
Huomioita: lupa rauennut

Rakennuslupatunnus: 90-0016-T
Toimenpide: Toimenpidelupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy, Amer-Tupakka
Suunnittelija: Oiva Ekman

1989

Rakennuslupatunnus: 89-0551-R
Toimenpide: Rakennuslupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy
Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Timo Jokinen Ky
Huomioita: toimisto-osaan uusi iv-konehuone, 3. kerroksen eteläisen toimistovyöhykkeen muutos

Rakennuslupatunnus: 89-0315-T
Toimenpide: Toimenpidelupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy
Suunnittelija: Kalevi Hevonoja

1986

Rakennuslupatunnus: 86-0317-R
Toimenpide: Rakennuslupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy
Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Timo Jokinen Ky
Huomioita: tehdashallin laajennus etelään, tilajaon muutoksia tehdashallissa

1984

Rakennuslupatunnus: 84-0242-T
Toimenpide: Toimenpidelupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy
Suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä

1982

Rakennuslupatunnus: 82-0232-R
Toimenpide: Rakennuslupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy
Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Timo Jokinen & Jussi Tanska Ky
Huomioita: IV-konehuone tehtaan katolle

1975

Rakennuslupatunnus: 75-0261-T
Toimenpide: Toimenpidelupa
Hakija: Amer-Yhtymä Oy
Suunnittelija: Ins.tsto Eero Pietiläinen Ky

1972**Rakennuslupatunnus:** 72-0251-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Uniplan Ky**1969****Rakennuslupatunnus:** 69-0032-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**1968****Rakennuslupatunnus:** 68-0156-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Alavuden tehdas Oy**Rakennuslupatunnus:** 68-0122-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**1966****Rakennuslupatunnus:** 66-0164-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**Rakennuslupatunnus:** 66-0112-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**Rakennuslupatunnus:** 66-0070-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**1964****Rakennuslupatunnus:** 64-0180-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**Huomioita:** toimisto-osan laajennus**1963****Rakennuslupatunnus:** 63-0174-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**Rakennuslupatunnus:** 63-0173-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**Rakennuslupatunnus:** 63-0157-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**Rakennuslupatunnus:** 63-0102-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**1961****Rakennuslupatunnus:** 61-0158-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**Rakennuslupatunnus:** 61-0009-T**Toimenpide:** Toimenpidelupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehtuuritoimisto Esko K. Mäkelä**1954****Rakennuslupatunnus:** 54-2552-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehti Esko K. Mäkelä**Rakennuslupatunnus:** 54-0552-R**Toimenpide:** Rakennuslupa**Hakija:** Amer-Yhtymä Oy**Suunnittelija:** Arkkitehti Esko K. Mäkelä

Tekijästä

Ark-byroo on arkkitehtitoimisto, jonka erikoisalaa ovat rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitykset sekä vanhojen kiinteistöjen korjaus- ja muutoshankkeet. Palvelumme kattavat kehittämishankkeissa rakennushistorialliset tutkimukset ja arkkitehti- ja sisustussuunnittelun. Suoritamme myös laserkeilausta ja fotogrammetrista mittausta. Lisäksi konsultoimme asiakkaitamme rakennussuojelun asiantuntijoina.

Ark-byroo työskentelee asiantuntijana sekä pää- ja arkkitehtisuunnittelijana Suomen kulttuurihistoriallisesti merkittävimpien kiinteistöjen parissa. Tuomme hankkeisiin tutkittuun tietoon ja laajamittaiseen kokemukseen perustuvaa strategista ymmärrystä kohteiden nykytilasta, jonka pohjalta suunnittelemme uusia, kestäviä ratkaisuja. Asiakkaisiimme lukeutuu maamme suurimpia julkisia ja yksityisiä kiinteistöjen omistajia ja kehittäjiä.

Ark-byroo tutkii mennyttä ja suunnittelee tulevaa.